

13.1 Introducción

A previsión social ante situacións individuais e familiares de necesidade artículase mediante sistemas de protección social que amparan aos cidadáns e ás súas familias ante continxencias como a estabilidade no emprego, a enfermidade, a incapacidade e a morte.

Os sistemas de protección social dos modernos estados constitúen tamén un enorme mecanismo económico-social que promove a evolución das sociedades e o equilibrio territorial, e orixina un importante efecto de redistribución das rendas que comporta un valor de solidariedade que é, sen dúbida, o aspecto máis característico desta, xa que coas súas realizacións vén a atender necesidades de contido individual e social impoñendo sacrificios aos mozos/as respecto dos vellos/as; aos sans respecto dos enfermos/as; aos ocupados/as respecto dos e das que se atopan en situación de desemprego; aos vivos/as respecto dos falecidos/as; aos que non teñen cargas familiares respecto dos que as teñen e aos de actividades económicas en auxe respecto dos sectores deprimidos.

No noso país podemos contemplar a protección social distinguindo dous grandes apartados: dunha parte, as pensións e prestacións do sistema de Seguridade Social vinculadas ao contrato de traballo ou ao desempeño dunha actividade por conta propia que constitúen a rama contributiva do sistema, e doutra, a cobertura asistencial que abrangue xunto coas pensións non contributivas da Seguridade Social e a Renda de Integración Social (RISGA), as derivadas da Lei de integración social do minusválido (LISMI), as prestacións a extinguir do Fondo de Asistencia Social (FAS), e por último as derivadas da recente Lei da dependencia.

Xunto a estas dúas vertentes haberá que engadir unha terceira conformada pola previsión complementaria, que como sinala a Constitución (artigo 41, último inciso) é libre e, polo tanto, non é obxecto de tratamento neste informe.

O modelo actual da Seguridade Social en España, que arrancando dos anos sesenta do pasado século, perfecciónase e consolídase nos setenta, e que ten como expresión máis significativa a Constitución Española, en concreto o seu artigo 41 impón “aos poderes públicos o mantemento dun réxime público de Seguridade Social para todos os cidadáns que garanta a asistencia e prestacións sociais ante situacións de necesidade, especialmente no caso de desemprego...”, complementado coas imposicións a ditos poderes públicos das obrigas específicas de protección social á familia (artigo 39.1), así como aos fillos e ás nais (artigo 39.2), realizar unha política de previsión e tratamento dos diminuídos físicos, sensoriais e psíquicos (artigo 49), ademais de garantir, mediante pensións adecuadas e periodicamente actualizadas a suficiencia económica para os cidadáns da terceira idade.

A Seguridade Social vén de experimentar nestes últimos anos importantes modificacións nas prestacións. O Pleno do Congreso dos Deputados aprobou, o 6 de abril de 1995, coa práctica unanimidade da Cámara, o *Informe de la Ponencia para el análisis de los problemas estructurales del Sistema de la Seguridad Social y de las principales reformas que deberán acometerse*, máis coñecido como “**Pacto de Toledo**” que representa o consenso político en torno ás liñas de futuro do sistema de pensións no noso país. O pacto, aínda que de contido xenérico, representa o compromiso sólido no mantemento e consolidación do actual sistema de protección social garantindo a súa viabilidade futura a través da adopción de medidas –o pacto contempla 15 recomendacións– que permitan a súa adaptación constante ás novas realidades e retos que se poidan presentar.

O 9 de outubro de 1996 subscríbese polo presidente do Goberno e os secretarios xerais de Comisións Obreiras e da Unión Xeral de Traballadores o *Acuerdo sobre consolidación y racionalización del sistema de la Seguridad Social* que, con vixencia ata 2000, senta as bases sobre as que se deberán desenvolver as recomendacións do Pacto de Toledo, acordo que tivo a súa plasmación na Lei 24/1997, do 15 de xullo, que contempla as seguintes medidas: 1) A separación financeira da Seguridade Social; 2) A constitución de reservas; 3) O establecemento gradual dun único tope de cotización para tódalas categorías profesionais; 4) A introdución de maiores elementos de contribución e proporcionalidade no acceso e determinación da contía das pensións de xubilación e, coa finalidade de establecer unha maior seguridade xurídica na determinación das pensións de invalidez, previse a elaboración dunha lista de enfermidades; 5) A mellora do tempo de duración das pensións de orfandade; 6) As melloras das contías das prestacións mínimas na súa contía inferior de viuvez; 7) O establecemento da revalorización automática das pensións, en función da variación dos prezos, a través da fórmula estable contida, de forma permanente, na propia

LXSS; e 8) Previsión do desenvolvemento legal do tope de cobertura das pensións como forma de introducir os elementos da seguridade xurídica e financeira.

A Lei 39/1999, de 5 de novembro, para promover a conciliación da vida familiar e laboral das persoas traballadoras establece entre outras medidas unha nova prestación dentro da acción protectora da Seguridade Social, a de risco durante o embarazo co obxecto de protexer a saúde da muller traballadora.

O 9 de abril de 2001 asinouse polo goberno do Estado coa central sindical Comisións Obreiras, a CEOE e a CEPYME un novo acordo sobre a mellora e o desenvolvemento do sistema de protección social que no referente ás pensións contempla como principais acordos:

1) En materia de xubilación:

- A eliminación do requisito do comezo a cotizar antes de 1967 para ter dereito á xubilación anticipada: o dereito ao retiro anticipado esténdese os/as maiores de 61 anos de idade que contén como mínimo con 30 anos de cotización e que leven 6 meses no paro. Xunto a isto establécese un novo coeficiente redutor anual en función dos anos cotizados que vai dende o 6% para os que acrediten 40 ou máis anos ata o 8% de 30 a 31 anos.
- Establecemento de medidas de xubilación parcial que posibiliten a compatibilidade entre o percibo dunha pensión e o desenvolvemento de actividades laborais.

Ditos acordos implementáronse normativamente no Real decreto lei 16/2001, de 27 de decembro de 2001, de medidas para o establecemento dun sistema de xubilación gradual e flexible.

2) En materia de prestacións de morte e supervivencia:

- A base reguladora das pensións de viuvez sube do 45% no 2001 ao 52% no ano 2004. No ano 2002 estableceuse no 46%. Para persoas con cargas familiares elevarase ata o 70%, sempre que a pensión constitúa a principal ou única fonte de ingresos e que a contía total dos seus ingresos non superen o previsto en cada exercicio económico para o recoñecemento dos complementos por mínimos.
- Elevación a 22 anos a idade máxima para percibir a pensión de orfandade con carácter xeral e ata os 24 anos cando faleceran os dous proxenitores.

Ambas as medidas plasmáronse normativamente no Real decreto 1465/2001, do 27 de decembro, de modificación parcial do réxime xurídico das prestacións de morte e supervivencia.

3) Compromiso de aumento das pensións mínimas de xubilación e viuvez de menores de 65 anos e as non concorrentes do extinguido SOVI.

4) Inclusión na acción protectora dos autónomos/as, dos autónomos/as do especial agrario e dos de traballadores/as do mar; da prestación de incapacidade total cualificada –maiores de 55 anos–.

Ademais establécense acordos sobre:

Dotación anual do fondo de reserva: –con cargo aos excedentes orzamentarios das Entidades Xestoras e Servizos Comúns da Seguridade Social e dos excesos de resultados derivados da xestión das Mutuas de Accidentes de Traballo da prestación de

I.T. por continxencias comúns. ao peche do exercicio de 2011 acada os 66.814 millóns de euros, equivalente a un 6,22% do PIB.

Establecemento dun prazo non superior a doce anos para levar a cabo a separación de fontes con respecto ao financiamento do complemento de mínimos.

E por último mantense o período de cálculo da pensión de xubilación que de acordo co previsto actualmente foi aumentando ata 15 anos no 2003 e nese ano as partes asinantes comprométese a tomar as medidas oportunas para a adopción da “forma máis idónea para o cálculo das prestacións”.

O Congreso dos Deputados aprobou o 2 de outubro de 2003 un informe da Comisión non permanente do Pacto de Toledo no que como acordos máis importantes apóstase por ampliar os anos de cálculo da contía da pensión de xubilación, recomendándose así mesmo que a idade de xubilación real: 63 anos se aproxime á legal: 65 e que o prazo para que o complemento de mínimos sexa asumido polos presupostos xerais do estado, é dicir, se desvinculen dos ingresos por cotas da Seguridade Social, sexa de cinco anos e non doce como estaba previsto.

O Acordo do Goberno coa Patronal (CEOE e CEPYME) e as Centrais Sindicais (CC.OO. e UXT) de 13 de Xullo de 2006 en materia de Seguridade Social que contempla a implementación dunha serie de medidas tendentes tanto a reforzar os mecanismos de consolidación do Sistema –garantía de financiación dos complementos de mínimos, simplificación da tarifa de accidentes de traballo, reforma do Fondo de Reserva...–, políticas de Apoio as Familias –Mellora das pensións de viuvez e orfandade en discapacitados/as, familias numerosas, e familias sen vínculo matrimonial...– e reformas nos eidos das prestacións de incapacidade e de xubilación co aumento neste último caso do período mínimo de cotización esixido para acceder á pensión que será de quince anos efectivos (5.475 días), tras un período de aplicación progresiva que se recolleu en súa maior parte na Lei 40/ 2007 de 4 de Decembro.

Ao longo das datas máis recentes sinalaremos como acontecementos de maior relevancia:

■ A lei 39/2006 de 14 de decembro de promoción da autonomía persoal e atención as persoas en situación de dependencia- Lei de Dependencia.

■ A lei Orgánica 3/2007 de 22 de Marzo para a igualdade efectiva de mulleres e homes que leva a cabo unha notable intensificación da acción protectora no eido da maternidade e do risco contra o embarazo, incorporando ao ordenamento xurídico da protección social dous novos subsidios: o correspondente o permiso por paternidade e o que se concede en supostos de risco durante a lactación natural.

■ A lei 18/2007 de 4 de xullo, pola que procédese á **integración dos traballadores/as por conta propia do réxime agrario no especial de Traballadores/as Autónomos (RETA)**, que segue a recomendación sexta do Pacto de Toledo, con entrada en vigor o 1 de xaneiro de 2008, xunto coa Lei 20/2007 de 11 de Xullo do Estatuto do traballador autónomo.

■ Así mesmo a Lei 40/2007 de decembro de Medidas en Materia de Seguridade Social que desenvolve o Acordo de 13 de Xullo de 2006 que ademais do reseñado máis arriba, contempla medidas que incentivan alongar a vida laboral con incrementos dun 2% da pensión por cada ano cotizado despois dos 65 e un 3% para traballadores con carreiras de cotización de máis de 40 anos.

■ O Decreto-Lei 8/2010 de 20 de Maio, polo que se adoptan medidas extraordinarias para a redución do déficit público, prevé a suspensión da revalorización das pensións contributivas en 2011 coa excepción das mínimas e as do SOVI non concorrentes (aproximadamente un 35% do total).

■ O 2 de Febreiro de 2011 asínase polo Goberno e os axentes sociais o Acordo social e económico para o crecemento, o emprego e a garantía das pensións que plasmase na Lei 27/2011 de 1 de Agosto sobre **actualización, adecuación e modernización do Sistema de Seguridade Social** que seguindo as recomendacións do Pacto de Toledo incrementa progresivamente a idade de xubilación ata os 67 anos, cun período transitorio de 15 anos, que culminará en 2027, se ben contemplando tamén diversos supostos nos que é posible a xubilación antes dos 67 anos. Cambia tamén o calculo das bases de cotización e increméntanse os incentivos para a prolongación voluntaria da vida laboral, na lei contemplase a integración a partir do 1 de xaneiro de 2012 do réxime especial de empregadas do fogar e dos traballadores por conta allea do agrario dentro do réxime xeral.

13.2 A Protección Social na Unión Europea. Datos globais

Iniciamos o presente capítulo con dous cadros sinópticos referentes as grandes cifras de ingresos e gastos en protección social nos países da U.E. (ao peche da confección deste informe dispóñense os datos ata 2009). As estatísticas de Protección social que proporcionan os datos da U.E. presentan as contas dos axentes seguindo a filosofía SEEPROS da Oficina Estatística da U.E. (EUROSTAT), de acordo con esta metodoloxía os ingresos clasifícanse en catro grupos:

- 1- Cotizacións sociais, a cargo dos empregadores e/o das persoas protexidas.
- 2- Aportacións das Administracións Públicas.
- 3- Transferencias entre réximes
- 4- Outros ingresos.

■ Cadro 13.1

Ingresos de Protección Social sobre o Pib na U.E. 2000-2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Belxica	27,3	27,4	28,2	28,0	28,7	27,8	27,8	27,7	28,8	30,2
Dinamarca	32,2	33,4	33,6	35,3	34,6	34,4	33,1	32,4	33,4	37,1
Alemania	31,0	30,7	31,2	31,7	31,2	30,9	30,3	29,4	29,9	32,6
Grecia	24,6	24,8	24,7	24,5	25,2	25,8	25,6	25,8	27,5	28,9
España	21,5	21,3	22,2	21,8	21,7	22,0	22,1	22,2	23,1	26,0
Francia	30,0	30,3	30,6	30,7	30,7	31,0	30,9	30,7	31,2	32,1
Irlanda	14,4	15,3	18,1	18,7	19,0	19,1	19,6	20,2	23,3	27,6
Italia	25,5	25,6	26,0	25,7	26,7	26,7	27,3	27,5	28,1	29,5
Luxemburgo	21,8	24,0	23,8	24,0	23,5	23,0	22,3	21,6	22,9	25,3
Holanda	32,1	30,7	31,4	33,1	33,3	32,5	32,6	32,2	32,9	33,8
Austria	28,1	28,7	28,9	29,2	28,8	28,5	28,0	27,5	28,1	30,2
Portugal	20,4	20,7	22,3	23,2	25,2	25,6	25,8	25,1	25,6	27,8
Finlandia	28,4	28,6	29,1	29,6	29,6	29,8	30,1	28,9	30,0	33,0
Suecia	33,2	34,3	34,4	35,9	35,4	34,7	33,3	33,6	33,1	34,3
Reino Unido	27,2	27,0	26,1	25,9	25,8	26,3	24,5	24,5	28,7	31,4
U.E.- 15	28,2	28,1	28,3	28,5	28,5	28,4	28,0	27,7	29,0	31,1
Bulgaria	s/d	s/d	s/d	s/d	s/d	15,4	14,5	15,0	16,5	18,9
Rep. Checa	18,6	18,5	19,0	19,1	18,5	18,3	18,4	18,9	18,6	20,2
Estonia	13,6	12,8	12,5	12,4	12,8	12,4	12,0	12,0	14,7	19,0
Chipre	18,7	19,0	19,8	22,5	21,4	22,3	22,7	22,4	23,0	24,9
Letonia	15,7	14,8	14,4	14,2	13,8	13,8	14,3	13,7	14,0	16,9
Lituania	15,6	14,9	14,2	13,9	14,3	14,3	14,9	15,3	16,2	18,9
Hungría	20,1	20,1	20,7	20,6	20,4	21,4	24,0	26,0	24,8	27,8
Malta	16,6	17,7	17,7	18,0	18,7	18,5	18,4	18,1	18,5	20,1
Polonia	19,9	21,4	21,5	21,2	20,3	20,4	20,3	19,3	19,3	19,4
Rumanía	13,9	12,5	13,9	13,3	12,8	13,2	12,4	13,0	13,2	15,6
Eslovenia	23,7	23,9	24,0	23,7	23,3	23,3	22,5	21,8	22,0	24,8
Eslovaquia	19,3	19,2	19,4	18,3	17,4	17,2	18,0	17,8	17,6	19,9
U.E.-27	s/d	s/d	s/d	s/d	s/d	27,8	27,4	27,1	28,1	30,3

Fonte: Eurostat.

Alguns datos son provisionais (octubre de 2011), poden existir diferencias con publicacións nacionais posteriores.

s/d: sen datos.

■ Cadro 13.2

Gastos de Protección Social sobre el Pib en la U.E. 2000-2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Belgica	24,20	24,70	25,40	26,10	26,10	26,10	25,70	25,40	26,50	28,90
Dinamarca	28,10	28,40	28,80	30,00	29,80	29,40	28,50	28,00	28,80	32,50
Alemania	28,60	28,60	29,20	29,60	29,00	28,90	27,80	26,70	26,90	30,10
Grecia	22,70	23,60	23,40	22,70	22,90	24,20	24,10	24,20	25,40	27,30
España	19,50	19,20	19,50	19,80	19,90	20,10	20,00	20,20	21,60	24,50
Francia	27,70	27,80	28,60	29,20	29,50	29,60	29,40	29,20	29,50	31,60
Irlanda	13,10	14,10	15,90	16,50	16,70	16,70	16,90	17,50	20,80	26,40
Italia	23,80	24,00	24,40	24,90	25,10	25,40	25,60	25,50	26,50	28,40
Luxemburgo	18,80	20,50	21,20	21,70	21,90	21,30	20,00	19,00	19,90	22,70
Holanda	24,70	24,80	25,80	26,50	26,40	26,00	27,00	26,70	26,90	29,70
Austria	27,40	27,70	28,10	28,50	28,20	27,80	27,40	26,90	27,50	29,90
Portugal	18,70	19,30	21,00	21,70	22,30	23,00	23,10	22,60	23,20	25,60
Finlandia	24,30	24,20	24,90	25,70	25,80	25,90	25,60	24,60	25,40	29,40
Suecia	29,30	29,70	30,50	31,60	31,00	30,50	29,80	28,60	28,90	31,50
Reino Unido	25,50	25,80	24,90	25,30	25,40	25,80	25,50	22,30	25,30	28,20
U.E.- 15	25,70	25,80	26,10	26,60	26,50	26,60	26,20	25,30	26,30	29,10
Bulgaria	s/d	s/d	s/d	s/d	s/d	14,60	13,80	13,70	15,00	16,70
Rep. Checa	18,20	18,10	18,80	18,80	18,00	17,80	17,40	17,50	17,50	19,80
Estonia	13,60	12,80	12,50	12,40	12,80	12,40	12,00	12,00	14,70	19,00
Chipre	14,60	14,70	16,00	18,00	17,80	18,00	18,20	17,80	18,20	20,60
Letonia	15,30	14,40	13,80	13,30	12,60	12,30	12,40	11,00	12,50	16,60
Lituania	15,20	14,30	13,60	13,10	13,00	12,80	12,90	14,00	15,60	20,60
Hungría	19,50	19,10	20,00	20,90	20,40	21,50	22,00	22,30	22,50	23,00
Malta	16,30	17,20	17,30	17,70	18,40	18,20	18,10	17,80	18,30	19,80
Polonia	19,10	20,50	20,70	20,70	19,70	19,20	19,00	17,80	18,20	19,40
Rumanía	12,70	12,50	13,30	12,80	12,50	13,20	12,40	13,20	14,10	16,90
Eslovenia	23,50	23,80	23,80	23,10	22,80	22,50	22,20	20,80	20,90	23,80
Eslovaquia	18,80	18,40	18,50	17,80	16,60	15,90	15,70	15,40	15,50	18,30
U.E.-27	s/d	s/d	s/d	s/d	s/d	26,00	25,70	24,70	25,60	28,40

Fonte: Eurostat.

Sen incluír gastos de funcionamento.

Alguns datos son provisionais (octubre de 2011), poden existir diferencias con publicacións nacionais posteriores.

s/d: sen datos.

Doutra banda os gastos de protección social inclúen todas aquelas intervencións de organismos públicos ou privados destinadas a alixear a carga que representan para os fogares e individuos unha serie de riscos ou necesidades, previamente determinados, sempre que non exista unha contrapartida simultánea e recíproca por parte do beneficiario. Por áreas de protección as prestacións de protección social, denominadas funcións, clasifícanse nas seguintes:

- a) Enfermidade e atención sanitaria.
- b) Invalidez
- c) Vellez
- d) Supervivencia
- e) Familia e Fillos
- f) Desemprego
- g) Vivenda
- h) Exclusión social non clasificada noutro apartado.

Nos cadros 13.1 e 13.2 contéplase a evolución dos ingresos e gastos del total das funcións da protección social en relación co PIB, nos 27 países da Unión Europea. Como pode observarse España a pesar do forte incremento dos ingresos e gastos en 2009, está aínda lonxe das medias tanto da U.E.-15 como da U.E.-27, pois despois de Luxemburgo representa a porcentaxe máis cativo de ingresos -26% do PIB - da U.E.-15, a máis de 5 puntos da media e a 4,3 da media total da U.E.-27. O mesmo pode dicirse do referente aos gastos, nos que España incrementou case tres puntos en 2009, pero está a 4,6 puntos da media de U.E.-15 e a 3,9 da U.E.-27. As recentes medidas de axuste pola crise influirán en todos os países da Unión e probablemente baixarán as porcentaxes de 2009.

13.3 **Pensións contributivas da Seguridade Social: aspectos xerais**

As pensións contributivas da Seguridade Social, é dicir, as que dan dereito a unha prestación en virtude dunha cotización previa, outorgan rendas, xeralmente vitalicias e proporcionais aos ingresos na vida activa, a aqueles/as que cesan nela, sempre que reúnan os requisitos esixidos para o seu recoñecemento, entre eles, e con carácter xeral, a alta ou situación asimilada á alta, e ter cubertos uns determinados períodos mínimos de cotización, agás no caso de accidentes.

As pensións móvense en canto á súa contía entre uns topes máximos e mínimos nos que os seus montantes teñen periodicidade anual. Son revalorizadas tamén anualmente en función do correspondente IPC previsto para ese ano, se ben en 2011 suspendeuse dita revalorización coa excepción das non contributivas, as mínimas e as do SOVI. As derivadas de accidente de traballo ou enfermidade profesional incrementanse nun 30% ou 50%, segundo a súa gravidade, cando a lesión se producira como consecuencia de infracción de medidas de seguridade e hixiene no traballo, recaendo a responsabilidade de dito recargo directamente sobre o empresario infractor.

Galicia constitúe unha das comunidades autónomas con máis alta porcentaxe de pensionistas, que representan, en 2011, o 26,28% da poboación total do censo. Durante os últimos anos acrecentouse a tendencia ao aumento da devandita porcentaxe, pasando en números absolutos dos 481.247, en 1985; aos 727.552, en 2011, (cadro 13.3), incrementándose nestes vintedous anos en 246.305 o número de pensións, fronte aos 278.200 novos cotizantes á Seguridade Social entre ambas as dúas datas.

**Evolución das pensións do Sistema da Seguridade Social. Por provincias.
Galicia/España. 1985/1990/2000/2003-2011**

■ Cadro 13.3

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España
1985	Nº	161.300	100.700	88.400	130.800	481.200	5.396.600
	Pensión Media	159,34	148,20	149,78	156,74	154,54	171,52
1990	Nº	189.100	111.800	98.500	125.900	525.300	6.102.100
	Pensión Media	246,69	220,36	221,41	236,60	234,09	267,23
2000	Nº	243.300	124.200	109.800	190.100	667.400	7.598.900
	Pensión Media	418,63	358,57	353,99	408,65	394,06	471,30
2003	Nº	252.460	123.485	110.212	197.019	683.176	7.819.456
	Pensión Media	502,8	428,7	421,5	497,9	475,0	571,7
2004	Nº	254.189	122.522	109.804	198.860	685.375	7.878.636
	Pensión Media	531,97	452,7	444,29	527,46	502,6	605,33
2005	Nº	256.612	122.080	109.485	201.568	689.744	7.979.707
	Pensión Media	561,58	477,57	469,3	557,69	531,1	636,58
2006	Nº	260.256	122.267	109.531	205.444	697.498	8.165.336
	Pensión Media	589,65	500,75	492,47	585,91	557,85	668,16
2007	Nº	263.032	121.961	109.261	208.191	702.445	8.273.939
	Pensión Media	629,01	533,61	525,39	625,96	595,59	713,48
2008	Nº	266.666	121.635	109.016	211.222	708.539	8.390.796
	Pensión Media	658,78	557,75	549,88	656,46	624,18	747,25
2009	Nº	270.228	121.116	109.084	214.494	714.922	8.531.935
	Pensión Media	682,07	576,28	567,60	679,02	645,94	772,57
2010	Nº	273.418	120.690	109.113	217.770	720.991	8.671.018
	Pensión Media	705,78	594,41	584,81	702,40	667,98	797,92
2011	Nº	276.696	120.482	109.133	221.241	727.552	8.805.164
	Pensión Media	728,31	613,22	602,45	726,89	690,12	822,82

Elaboración propia.

Números redondeados en cientos, anos 1985,1990 e 2000. Medias anuais.

Pensión media en euros, a decembro de cada ano.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

■ Relación activos/pasivos

A relación activos/pasivos do sistema da Seguridade Social constitúe un indicador do fluxo traballo-prestacións públicas nun espazo xeográfico determinado e ven a medir con bastante exactitude o grao de subsidiación deste. No cadro 13.4 inclúense os datos a nivel provincial, galego e do conxunto do Estado. Na provincia de Ourense (ver informes anteriores) o número de pensionistas superou, dende 1989 ata 2007 o de traballadores/as cotizantes en activo, e na de Lugo dende 1992 ata 2004. O importante aumento que se produce no número de afiliados/as á Seguridade Social no período 2000-2007 provoca un cambio na tendencia dos datos globais de Galicia dos anos precedentes, nos que se viña producindo un incremento maior de pasivos/as ou perceptores/as de pensións que de activos/as ou cotizantes. En 2008 cambia a tendencia e por mor da crise estáncanse nese ano os activos e descenden en 2009, 2010 e 2011, mentres medran lixeiramente o número de pensionistas.

A porcentaxe en Galicia da relación de activos/pasivos do sistema da Seguridade Social é, en 2011, de 1,35 activos por cada pasivo –980.200 traballadores en alta fronte aos 727.552 pensionistas–, sendo dita porcentaxe no total de España do 1,97, producíndose ao igual que en 2008, 2009 e 2010 e a diferenza dos nove anos precedentes un incremento maior na proporción en favor dos pasivos/as, tanto en España como na comunidade galega. Diminúen nas catro provincias galegas os traballadores/as afiliados/as e increméntase en número escaso a contía dos pasivos/as, na Coruña e Pontevedra, permanecendo a mesma cantidade en Ourense e baixando en escasa contía na provincia de Lugo, onde a relación queda en 1,03% activos/as por cada pensionista mentres que en Ourense os pasivos superan notoriamente o número de cotizantes.

Os afiliados/as sitúanse, en 2011 na cifra de 414.800 na provincia da Coruña e 337.900 en Pontevedra, cunha mingua de 9.800 activos na primeira e unha diminución de 12.500 na segunda, con respecto a 2010, e os pasivos sitúanse en 276.700 na Coruña e 212.200 en Pontevedra, cun aumento sobre 2010 de 3.300 na primeira e de 3.400 na segunda.

**Relación de activos/pasivos na Seguridade Social.
Galicia/España. 1985/1990/2000/2004-2011**
■ Cadro 13.4

	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España
1985						
Activos	265,4	120,8	93,6	222,2	702,0	10.561,8
Pasivos	161,3	100,7	88,4	130,8	481,2	5.396,6
Proporción	1,65	1,20	1,06	1,70	1,46	1,96
1990						
Activos	301,2	116,4	95,7	255,6	768,9	12.513,9
Pasivos	189,1	118,0	98,5	125,9	525,3	6.102,1
Proporción	1,59	0,99	0,97	2,03	1,46	2,05
2000						
Activos	357,3	117,3	98,2	307,4	880,1	15.062,9
Pasivos	243,3	124,2	109,8	190,1	667,4	7.598,9
Proporción	1,47	0,94	0,89	1,62	1,32	1,98
2004						
Activos	399,9	123,2	103,3	344,5	970,3	17.081,8
Pasivos	254,2	122,5	109,8	198,9	685,4	7.878,6
Proporción	1,57	1,01	0,94	1,73	1,42	2,17
2005						
Activos	411,4	125,7	105,2	355,5	997,7	17.835,4
Pasivos	256,6	122,1	109,5	201,6	689,7	7.979,7
Proporción	1,60	1,03	0,96	1,76	1,45	2,24
2006						
Activos	426,9	129,0	108,1	368,5	1.032,5	18.596,3
Pasivos	260,3	122,3	109,5	205,4	697,5	8.165,3
Proporción	1,64	1,06	0,99	1,79	1,48	2,28
2007						
Activos	443,3	132,4	111,3	383,2	1.070,2	19.152,3
Pasivos	263,0	122,0	109,3	208,2	702,4	8.273,9
Proporción	1,69	1,09	1,02	1,84	1,52	2,31
2008						
Activos	445,9	133,1	111,4	382,1	1.072,5	19.005,6
Pasivos	266,6	121,6	109,0	211,2	708,5	8.390,8
Proporción	1,67	1,09	1,02	1,81	1,51	2,27
2009						
Activos	431,4	129,0	108,2	361,1	1.029,6	17.916,8
Pasivos	270,2	121,1	109,1	214,5	714,9	8.531,9
Proporción	1,60	1,07	0,99	1,68	1,44	2,10
2010						
Activos	424,6	126,3	106,2	350,4	1.007,5	17.581,9
Pasivos	273,4	120,7	109,1	217,8	721,0	8.671,0
Proporción	1,55	1,05	0,97	1,61	1,40	2,03
2011						
Activos	414,8	123,7	103,8	337,9	980,2	17.326,3
Pasivos	276,7	120,5	109,1	221,2	727,5	8.805,2
Proporción	1,5	1,0	1,0	1,5	1,3	2,0

Elaboración propia.

Número de persoas en miles. Medias anuais.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social

■ Altas iniciais e baixas

As altas iniciais de pensións contributivas (cadro 13.5) recollen o número de ditas prestacións ás que se lle recoñece o dereito por primeira vez, sen incluír as altas por traslado de provincias; doutra banda, as baixas (cadro 13.6) representan o número de baixas de pensións contributivas (por falecemento, por perda do dereito ou incomparecencia ao cobro durante catro meses consecutivos). En 1992 primeiro ano na serie que se contempla nos cadros, as altas das **pensións de xubilación** en Galicia superan amplamente ás baixas (18.237 novas altas fronte a 13.160 baixas), pero en 1998 as baixas comezan a superar ás altas iniciais, reproducíndose con maior amplitude entre 2001 e 2006. No ano 2011 orixínanse 21.407 baixas fronte a 20.958 altas iniciais no conxunto de Galicia. As altas de **viuvez**, 10.448, en 2011 continúan superando con bastante diferenza ás baixas –8.971 en dito ano–. Na serie dos datos anuais (ver informes anteriores), as cifras de altas e baixas de **orfandade e en favor de familiares**, tenden a unha paridade en 1996; en 1997 aumentan moi considerablemente a proporción a favor das altas e en 1998 e 1999 chegan a representar máis do dobre, se ben no ano 2000 o incremento substancial das baixas volve a aproximar ámbolos parámetros, no 2001 as baixas en número de 2.740 superan amplamente o número das altas iniciais (2.328), no 2002 as altas (2.831) volven a representar practicamente o dobre das baixas (1.461) e de 2003 a 2007 equilíbranse practicamente o número de ambas, pero en 2008 e 2009 incrementase a diferenza en favor das altas, e en menor medida en 2010 e 2011: 1.996 fronte as 1.723 baixas no último ano.

Referente ás **prestacións de invalidez**, despois de se produciren máis baixas que altas en 1997, 1998 e 1999, como consecuencia da drástica redución motivada pola inclusión dos pensionistas de máis de 65 anos como titulares de pensións de xubilación, as baixas de ditas pensións, tanto en Galicia como no resto do Estado, experimentan unha substancial diminución de máis das dúas terceiras partes, no caso galego, redución que se mantén dende o ano 2000 a 2011, con só 2.309 baixas fronte ás 7.152 altas iniciais en este último ano.

O número total das altas iniciais de pensións en 2011 aumentan lixeiramente en Galicia pasando de 39.249 no ano anterior ás 40.554 do 2011, diminuíndo sen embargo no conxunto de España. Por prestacións mantense todas elas en cifras moi similares.

A Coruña é a demarcación onde é máis acusada a diferenza entre altas e baixas –15.875 fronte 12.583– e a continuación Pontevedra. Nas provincias de Lugo e Ourense a relación é dun certo equilibrio entre ámbolos dous parámetros –con maior número de baixas que altas iniciais en Lugo e o contrario en Ourense–. Prodúcese, en 2011, a nivel galego e en cómputo interanual, un lixeiro aumento das altas iniciais e tamén, aínda que máis cativo das baixas, manténdose un maior número de altas –40.554– que de baixas de pensións –34.410–.

**Altas iniciais de pensións contributivas. Por provincias.
Galicia/España. 1992/ 2005-2011 ⁽¹⁾**

■ Cadro 13.5

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España
Xubilación	1992	7.138	3.472	3.153	4.564	18.237	224.138
	2005	6.718	2.400	2.226	5.813	17.157	265.270
	2006	6.716	2.426	2.236	5.645	17.023	235.129
	2007	6.813	2.384	2.145	5.628	16.970	231.784
	2008	7.687	2.469	2.444	6.441	19.041	269.772
	2009	8.003	2.461	2.560	6.658	19.682	287.904
	2010	8.058	2.465	2.397	6.734	19.654	288.172
	2011	8.412	2.494	2.729	7.323	20.958	286.143
Invalidez	1992	2.113	2.099	1.133	2.592	7.937	92.172
	2005	2.679	983	978	2.398	7.038	86.125
	2006	2.756	1.056	1.018	2.690	7.520	99.873
	2007	3.290	1.079	1.134	2.610	8.113	98.808
	2008	3.254	957	1.120	2.543	7.874	97.396
	2009	3.152	863	1.197	2.491	7.703	98.056
	2010	2.798	1.013	1.002	2.762	7.575	90.949
	2011	2.651	1.083	958	2.460	7.152	86.851
Viuvez	1992	3.257	1.743	1.460	2.338	8.798	116.692
	2005	3.990	1.781	1.583	2.982	10.336	132.486
	2006	3.969	1.699	1.594	3.153	10.415	128.813
	2007	4.091	1.716	1.617	3.131	10.555	131.454
	2008	4.023	1.681	1.554	3.041	10.299	130.138
	2009	4.042	1.747	1.490	3.099	10.378	129.615
	2010	3.862	1.712	1.515	2.981	10.070	127.439
	2011	4.049	1.644	1.550	3.205	10.448	128.883
Orfandade e en favor de familiares	1992	693	262	254	733	1.942	22.864
	2005	857	315	273	695	2.140	27.481
	2006	852	242	293	692	2.079	26.704
	2007	777	261	238	662	1.938	25.784
	2008	820	295	233	727	2.075	26.374
	2009	838	274	255	756	2.123	28.290
	2010	720	297	243	690	1.950	27.538
	2011	763	293	248	692	1.996	27.935
Total	1992	13.201	7.576	6.000	10.227	37.004	455.866
	2005	14.244	5.479	5.060	11.888	36.671	511.362
	2006	14.293	5.423	5.141	12.180	37.037	490.519
	2007	14.971	5.440	5.134	12.031	37.576	487.830
	2008	15.819	5.382	5.350	12.735	39.286	524.500
	2009	16.035	5.345	5.502	13.004	39.886	543.865
	2010	15.438	5.487	5.157	13.167	39.249	534.098
	2011	15.875	5.514	5.485	13.680	40.554	529.812

Elaboración propia.

(1) Non incluídos os datos relativos ao Réxime de Traballadores/as do Mar.

A partir de novembro de 1997 as pensións de invalidez permanente de beneficiarios/as de 65 anos e máis, agás do SOVI figuran incluídas nas de xubilación.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

**Baixas de pensiones contributivas. Por provincias.
Galicia/España. 1992/ 2005-2011⁽¹⁾**

■ **Cadro 13.6**

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España
Xubilación	1992	5.032	2.779	2.643	2.706	13.160	142.039
	2005	6.963	3.766	3.549	5.468	19.746	226.135
	2006	6.903	3.751	3.540	5.468	19.662	215.848
	2007	7.224	3.726	3.433	5.714	20.097	224.885
	2008	7.168	3.753	3.480	5.756	20.157	232.927
	2009	7.775	3.942	3.462	6.196	21.375	244.146
	2010	7.580	3.756	3.443	6.287	21.066	240.624
	2011	7.721	3.764	3.471	6.451	21.407	245.951
Invalidez	1992	1.426	1.909	1.005	1.828	6.168	65.547
	2005	761	210	268	626	1.865	24.400
	2006	738	230	256	696	1.920	23.825
	2007	840	305	270	779	2.194	26.262
	2008	901	327	247	896	2.371	27.807
	2009	992	228	258	858	2.336	28.349
	2010	894	227	257	713	2.091	29.367
	2011	931	248	236	894	2.309	29.241
Viuvez	1992	1.728	1.060	885	1.103	4.776	64.972
	2005	2.970	1.436	1.360	2.206	7.972	103.853
	2006	3.024	1.571	1.341	2.211	8.147	99.733
	2007	3.099	1.543	1.379	2.230	8.251	103.459
	2008	3.106	1.587	1.397	2.307	8.397	106.900
	2009	3.341	1.667	1.467	2.475	8.950	110.143
	2010	3.362	1.586	1.454	2.453	8.855	107.754
	2011	3.278	1.695	1.480	2.518	8.971	110.629
Orfandade e en favor de familiares	1992	603	182	186	540	1.511	21.228
	2005	805	242	232	778	2.057	25.527
	2006	797	225	234	655	1.911	23.378
	2007	738	223	215	637	1.813	21.841
	2008	675	216	203	566	1.660	21.030
	2009	765	230	192	601	1.788	21.686
	2010	727	239	186	633	1.785	22.578
	2011	653	216	223	631	1.723	23.324
Total	1992	8.789	5.930	4.719	6.177	25.615	293.786
	2005	11.499	5.654	5.409	9.078	31.640	379.915
	2006	11.462	5.777	5.281	9.030	31.550	362.784
	2007	11.901	5.797	5.297	9.360	32.355	376.447
	2008	11.850	5.886	5.324	9.525	32.585	388.664
	2009	12.873	6.067	5.379	10.130	34.449	404.324
	2010	12.563	5.808	5.340	10.086	33.797	400.323
	2011	12.583	5.923	5.410	10.494	34.410	409.145

Elaboración propia.

(1) Non incluídos os datos relativos ao Réxime de Traballadores/as do Mar.

A partir de novembro de 1997 as pensiones de invalidez permanente de beneficiarios/as de 65 anos e máis, agás do SOVI figuran incluídas nas de xubilación.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

■ Media das pensións

No cadro 13.7, contéplase o número de pensións e o termo medio do importe destas por comunidades autónomas. Do total dos 8.805.100 pensionistas españois, Galicia, con 727.552, representa o 8,26%, unha porcentaxe superior –case dous puntos e medio– en relación coa que existe referente ao total da poboación. O cadro 13.8 contempla a evolución do importe mensual medio das pensións na comunidade autónoma dende 1985 e pode observarse que dende o citado ano, no que a diferenza do importe das pensións media de Galicia respecto á media española era de 2.500 pesetas (15,02 euros), ata os 130,83 euros de 2011, prodúcese ano tras ano unha maior diferenza na contía, permanecendo invariable en todo este tempo como a comunidade autónoma con menor importe medio de pensións. O feito explícase fundamentalmente polo importante volume das pensións do réxime especial agrario, en xeral moito máis baixas que as do réxime xeral ou de autónomos.

■ **Cadro 13.7** **Pensions do sistema de seguridade social. Por comunidades autónomas 1990/2000/2008-2011**

	1990		2000		2008		2009		2010		2011	
	Nº	Media ⁽¹⁾	Nº	Media ⁽¹⁾	Nº	Media ⁽¹⁾	Nº	Media ⁽¹⁾	Nº	Media ⁽¹⁾	Nº	Media ⁽¹⁾
Andalucía	938,0	252,8	1.199,3	437,4	1.333,5	663,1	1.356,9	693,5	1.379,3	715,6	1.399,9	736,8
Aragón	223,2	272,3	260,0	482,0	274,8	744,0	278,0	780,8	280,9	807,8	283,9	835,5
Asturias	240,5	319,6	283,2	575,1	292,0	865,7	293,3	903,3	294,7	930,9	296,1	958,8
Baleares	121,2	244,4	146,8	426,6	159,8	651,3	162,8	683,4	165,9	708,0	168,8	734,0
Canarias	151,4	258,7	201,3	444,5	240,1	675,8	246,8	708,3	253,9	732,2	260,9	755,2
Cantabria	101,3	274,9	120,0	486,9	127,8	748,5	129,2	784,4	130,7	811,2	132,0	837,9
C. A Mancha	257,4	256,3	312,4	433,4	331,4	667,8	335,9	702,5	340,4	728,5	344,7	751,2
C. León	479,3	263,4	561,9	455,4	578,5	696,1	582,8	731,4	586,8	757,9	589,9	782,7
Cataluña	1.071,4	270,1	1.335,1	484,3	1.497,8	742,8	1.524,2	777,8	1.550,7	803,8	1.578,4	831,0
C. Valenciana	597,5	245,2	739,4	423,3	845,0	658,9	862,3	691,0	879,8	715,3	895,6	739,0
Extremadura	158,8	245,0	192,9	405,3	202,3	611,8	204,6	642,0	206,7	664,8	208,5	684,2
Galicia	552,2	234,1	667,4	394,1	708,5	600,7	714,9	629,9	721,0	651,9	727,6	674,1
Madrid	581,5	306,9	790,4	558,6	913,7	852,8	939,8	892,8	965,3	922,4	990,4	953,4
Murcia	159,1	245,9	194,7	420,6	214,5	633,8	218,0	664,4	222,4	687,1	226,4	709,5
Navarra	79,0	286,4	99,8	514,2	115,2	808,5	117,3	849,5	119,3	879,4	121,2	910,7
País Vasco	331,4	320,8	423,8	594,5	479,4	898,3	487,7	938,4	494,8	966,1	501,8	995,7
A Rioxa	48,0	256,8	56,6	452,1	61,9	686,5	62,8	719,8	63,6	744,6	64,3	769,7
Ceuta e Melilla	11,0	288,6	13,8	504,0	14,5	751,0	14,6	780,4	14,8	801,3	15,0	819,0
España	6.102,1	267,2	7.598,8	468,2	8.390,8	719,7	8.531,9	754,1	8.671,0	779,5	8.805,1	805,0

Elaboración propia.

Números en miles. Medias anuais.

(1) Contía mensual. Medias anuais en euros.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

■ Cadro 13.8

Evolución do importe medio das pensións do Sistema da Seguridade Social.
Por comunidades autónomas. 1985/1989/2000-2011

	1985	1989	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Andalucía	159,87	222,37	437,54	461,60	480,45	504,65	530,81	561,90	592,91	621,84	663,13	693,53	715,64	736,82
Aragón	171,29	239,20	482,01	509,31	532,17	560,54	592,83	627,95	661,03	695,32	744,03	780,79	807,79	835,50
Asturias	200,74	284,28	575,17	606,27	628,19	661,45	700,04	738,74	777,87	814,61	865,70	903,27	930,86	958,82
Baleares	158,67	217,57	426,72	450,01	469,24	493,89	521,59	551,09	580,54	609,20	651,26	683,40	707,95	733,95
Canarias	164,68	229,59	444,75	468,90	487,94	512,67	539,94	571,26	602,80	632,63	675,82	708,27	732,16	755,20
Cantabria	174,29	243,41	486,82	515,40	537,14	566,34	599,92	633,82	666,31	700,28	748,52	784,35	811,17	837,86
C. A Mancha	161,67	225,38	433,33	456,97	475,43	499,05	523,74	556,63	590,52	622,51	667,79	702,46	728,49	751,23
C. León	164,68	230,19	455,57	480,94	501,05	526,41	554,23	587,26	620,11	651,26	696,06	731,42	757,87	782,69
Cataluña	171,89	239,20	484,42	511,83	535,33	564,48	597,71	630,94	661,52	694,25	742,80	777,76	803,81	830,96
C. Valenciana	155,66	216,36	432,13	456,73	476,17	501,13	528,99	559,34	586,98	616,45	658,93	691,18	715,27	738,95
Extremadura	153,86	215,76	405,08	426,20	442,30	463,14	484,44	513,80	544,26	572,13	611,84	642,06	664,75	684,17
Galicia	153,26	207,95	394,26	415,45	432,38	454,43	478,26	506,23	535,10	562,19	600,73	629,85	651,88	674,13
Madrid	189,92	280,07	558,34	591,44	616,75	649,37	687,47	726,13	762,83	799,39	852,79	892,78	922,37	953,43
Murcia	159,87	217,57	420,71	443,84	461,75	485,04	510,35	539,34	567,12	593,77	633,80	664,36	687,09	709,46
Navarra	176,70	251,22	513,87	545,89	570,90	602,61	639,44	679,36	718,08	755,56	808,54	849,52	879,42	910,65
País Vasco	195,93	280,67	540,31	629,29	655,51	691,17	733,16	771,82	806,10	843,02	898,27	938,44	966,11	995,68
A Rioxa	159,87	226,58	451,96	478,55	499,06	524,40	552,05	583,42	612,55	642,78	686,52	719,75	744,64	769,74
Ceuta e Melilla ⁽¹⁾	177,90	254,23	504,25	532,85	555,21	583,13	613,37	646,60	679,60	704,50	751,00	780,40	801,33	819,01
España	168,28	236,80	468,19	497,89	518,89	546,04	576,57	609,75	641,86	673,69	719,68	754,06	779,49	804,96

Elaboración propia.

Datos en euros mes.

(1) Media de ámbalas dúas cidades autónomas.

Fonte: INSS.

■ Pensións con complemento a mínimo

As contías mínimas de pensións establécense anualmente e teñen como obxecto garantir un nivel mínimo de subsistencia a tódolos pensionistas.

A existencia de pensións mínimas garante pensións adecuadas e que os pensionistas da Seguridade Social teñan ingresos superiores ao albor de pobreza (60% da mediana dos ingresos por unidade de consumo das persoas), que para caso dun fogar con adulto está en 7.533,3 euros anuais ou 627,78 euros mensuais.

Os beneficiarios/as do Sistema da Seguridade Social, na súa modalidade contributiva, con pensión inferior á mínima sempre que non perciban ingresos de capital ou de traballo persoal ou que percibíndoos non excedan da contía que anualmente o Goberno estableza, en xubilación sen cónxuxe a cargo, para o ano 2011: 8.419,60 euros- terán dereito a percibir os complementos necesarios para alcanzar a contía mínima das pensións.

Así mesmo terán dereito ao complemento de cónxuxe a cargo aqueles pensionistas con pensión inferior á prevista anualmente polo Goberno en cada unha das mesmas para esta modalidade, cando non superen a contía fixada anualmente, en xubilación para 2011 os 10.388 euros.

Na pensión de viuvez entenderase por cargas familiares a convivencia do beneficiario/a con fillos/as menores de 26 anos ou maiores incapacitados (deben acreditar un grao de minusvalía igual ou superior ao 33%), ou menores de 18 anos acollidos, cando a renda do conxunto da unidade familiar dividida polo número de membros

que a compoñen non supere en cómputo anual o 75% do salario mínimo interprofesional, excluídas a parte proporcional de dous pagas extraordinarias.

No cadro 13.9 contéplase o número de pensións cos complementos a mínimo e co tanto por cento do total, por tipos de prestacións. Como pode observarse en orfandade máis da metade das pensións recoñecidas en Galicia benefíciense deste complemento, porcentaxe que acada máis do 70% na modalidade de en favor de familiares. En xubilación o número de pensións é de 169.963, e dicir o 38,29% e no total de pensións o 34,79%. Por comunidades autónomas (cadro 13.10) Galicia constitúe en porcentaxe a cuarta comunidade que se beneficia máis deste complemento detrás de Estremadura, Castela a Mancha e Andalucía e 6,76 puntos por riba da media estatal.

■ Cadro 13.9

Pensións con complemento a mínimo. Galicia a 31-XII-2011(*)

	Incapacidade permanente		Xubilación		Viuvez		Orfandade		F. Familiares		Total	
	Nº	% (*)	Nº	% (*)	Nº	% (*)	Nº	% (*)	Nº	% (*)	Nº	% (*)
A Coruña	3.435	12,61	61.414	37,15	24.164	33,97	4.408	52,13	1.370	67,96	94.791	34,61
Lugo	1.620	17,40	31.282	40,13	6.487	21,60	1.638	57,81	520	70,46	41.547	34,43
Ourense	1.816	19,11	33.576	48,24	8.346	31,62	1.589	60,37	964	86,38	46.291	42,44
Pontevedra	2.671	11,45	43.691	33,33	17.303	31,36	3.749	48,38	1.075	64,06	68.489	31,40
Galicia	9.542	13,75	169.963	38,29	56.300	30,81	11.384	56,42	3.929	70,82	251.118	34,79
España	104.194	11,13	1.410.265	27,36	779.171	33,99	133.253	44,23	19.671	52,16	2.446.554	28,15

% sobre el total de cada tipo de pensións.

Fuente: Informe económico-financiero. Orzamentos Xerais da Seguridade Social 2012.

■ Cadro 13.10

Porcentaxe de pensións con complemento a mínimos por comunidades autónomas. 2009/2011

	I. Permanente			Xubilación			Viuvez			Orfandade			F.Familiares			Total		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Estremadura	15,05%	17,76 %	19,39%	50,32%	51,11 %	51,00%	62,91%	63,04 %	62,71%	69,53%	69,67 %	68,81%	64,89%	65,96 %	66,45%	51,17%	51,87 %	51,84%
C. A Mancha	10,01%	11,43 %	12,65%	41,40%	41,67 %	41,56%	59,40%	59,82 %	59,96%	57,64%	58,25 %	59,29%	58,80%	59,66 %	61,97%	43,81%	44,10 %	44,14%
Andalucía	11,05%	13,30 %	15,37%	36,25%	36,38 %	36,32%	42,94%	42,98 %	42,77%	56,67%	56,83 %	56,77%	50,99%	51,76 %	52,22%	35,16%	35,59 %	35,87%
Galicia	10,83%	12,79 %	13,75%	38,50%	38,36 %	38,29%	29,39%	30,02 %	30,81%	55,40%	55,83 %	56,42%	65,36%	67,32 %	70,82%	34,23%	34,50 %	34,79%
Canarias	8,06%	9,76 %	11,30%	31,56%	31,06 %	30,69%	44,58%	44,54 %	44,88%	55,66%	56,97 %	58,62%	53,48%	53,17 %	54,77%	33,78%	33,72 %	33,84%
Murcia	11,78%	13,53 %	13,86%	34,39%	34,70 %	33,86%	39,07%	39,49 %	39,24%	56,28%	56,94 %	57,13%	56,74%	57,88 %	57,16%	33,34%	33,81 %	33,38%
C. León	8,74%	10,14 %	10,56%	31,53%	31,57 %	31,02%	41,54%	41,91 %	41,62%	54,39%	54,85 %	54,93%	54,96%	55,44 %	56,13%	33,34%	33,57 %	33,19%
Madrid	7,97%	9,38 %	9,34%	23,06%	23,77 %	24,08%	38,48%	40,20 %	40,78%	60,11%	60,59 %	62,48%	56,60%	61,70 %	60,00%	28,89%	29,91 %	30,49%
C. Valenciana	9,88%	11,25 %	12,43%	29,51%	29,27 %	28,79%	36,85%	37,12 %	37,10%	49,46%	49,87 %	49,73%	49,76%	50,34 %	50,58%	30,08%	30,12 %	29,97%
A Ríoxa	5,98%	7,25 %	7,92%	26,97%	26,82 %	26,35%	38,46%	38,65 %	38,38%	46,48%	48,42 %	48,09%	49,11%	45,70 %	46,76%	28,52%	28,62 %	28,34%
Ceuta	4,43%	5,69 %	5,99%	22,58%	22,19 %	21,78%	38,57%	39,01 %	38,56%	57,11%	50,73 %	53,33%	40,38%	39,58 %	40,91%	28,25%	27,97 %	27,86%
Aragón	6,80%	7,54 %	8,01%	25,78%	25,63 %	24,90%	37,26%	37,36 %	37,01%	42,10%	42,54 %	43,17%	44,88%	45,45 %	46,48%	27,79%	27,76 %	27,25%
Baleares	6,38%	7,38 %	8,24%	25,20%	24,67 %	24,03%	26,47%	26,85 %	26,80%	44,89%	45,40 %	44,93%	46,98%	46,26 %	45,71%	23,99%	23,90 %	23,65%
Navarra	4,93%	5,57 %	5,91%	21,82%	21,42 %	20,73%	34,39%	34,02 %	33,01%	38,37%	38,69 %	38,89%	53,08%	52,71 %	51,57%	23,91%	23,58 %	22,91%
Cantabria	7,18%	8,55 %	9,36%	20,78%	20,71 %	20,92%	22,92%	23,16 %	23,71%	43,38%	43,39 %	43,50%	47,62%	47,88 %	47,65%	20,75%	20,93 %	21,31%
Cataluña	6,12%	6,91 %	7,40%	19,82%	19,55 %	19,09%	20,73%	20,74 %	20,42%	34,53%	34,55 %	34,81%	35,37%	35,30 %	36,05%	18,93%	18,86 %	18,57%
Asturias	5,94%	6,89 %	7,33%	19,67%	19,45 %	18,88%	20,13%	20,30 %	19,92%	39,07%	31,05 %	38,22%	36,76%	36,77 %	39,01%	18,75%	18,81 %	18,47%
Madrid	4,71%	5,56 %	7,18%	14,95%	14,86 %	14,83%	25,90%	26,42 %	26,71%	33,93%	34,70 %	35,51%	30,03%	31,02 %	32,28%	17,72%	17,82 %	17,96%
País Vasco	3,71%	4,34 %	5,07%	12,15%	12,08 %	12,02%	17,60%	17,50 %	17,70%	30,28%	30,40 %	30,49%	28,37%	29,11 %	29,69%	13,41%	13,39 %	13,47%
Media	8,48%	9,94 %	11,07%	27,17%	27,03 %	26,62%	33,42%	33,65 %	33,59%	47,40%	48,24 %	48,44%	49,44%	50,34 %	51,60%	28,03%	27,69 %	27,58%

Elaboración propia.

Fuente: Informes económico-financieros. Orzamentos da Seguridade Social.

Nota: Os datos de pensións con complemento a mínimo do 2011 son a decembro e os do 2009 e 2010 son a agosto.

■ Análise por réximes

O acordo sobre consolidación e racionalización do sistema da Seguridade Social, e o acordo para a mellora e o desenvolvemento do sistema de protección social do 9 de abril de 2001 que desenvolven o Pacto de Toledo, prevén unha simplificación da estrutura do sistema, reconducíndoo cara a existencia de só dous réximes: un de conta allea, no que se incluírían os activos/as da Minería do Carbón, Empregados/as do Fogar e conta allea do Mar e Agrario, e outro o Réxime de Autónomos. Este proceso xa en marcha esta a provocar cambios importantes, tanto na cotización deses colectivos especiais –aínda que se manteñan algunhas peculiaridades–, como con respecto a unha equiparación efectiva das prestacións da Seguridade Social. O compromiso de incluír para os traballadores/as por conta propia a incapacidade total cualificada plasmouse no Real decreto 463/2003, do 25 de abril, a integración dos traballadores/as por conta propia do réxime agrario no especial de traballadores/as autónomos (reta) na Lei 18/2007 de 4 de xullo, con efectos de 1 de xaneiro de 2008, finalmente a incorporación do colectivo de empregados/as do fogar no réxime xeral formalizouse a partir de Xaneiro de 2012 (lei 27/2011 de 1 de Agosto).

Como apuntabamos en informes anteriores, en 1994 prodúcese unha inflexión no crecemento continuo de pensionistas agrarios de moitos anos anteriores, e comeza a ser maior; se ben moi paulatinamente, o número das pensións que causan baixa que o número de novos pensionistas.

Dende o punto de vista dos datos que proporciona a Seguridade Social, Galicia é a comunidade autónoma española que sufriu un proceso de transformación máis importante con respecto á configuración da súa poboación activa nestes últimos anos, pasando de representar os activos do Réxime Especial Agrario o 29,29% da poboación en alta en 1985, ao 4,94% en 2007, moi por debaixo de poboacións como Andalucía ou Estremadura e máis de 3 puntos inferior a media española. A impresionante diminución do colectivo agrario cotizante nestes últimos anos desembocou, en gran medida, na xubilación ou a invalidez, se ben, as pequenas diminucións dos últimos anos parecen indicar que o proceso vai remitindo na súa intensidade.

Segundo nos mostra o cadro 13.11, a inmensa maioría dos pensionistas galegos do réxime agrario –os de conta propia– pasan a integrarse no de autónomos de tal xeito que estes pasan de 75.700 en 2007 a 294.600 en 2008, unha cifra moi próxima ao número dos pertencentes ao réxime xeral. Os 6.000 pensionistas do Réxime Agrario en 2010 constitúen un escaso 0,83% do total, mentres que os do Réxime Xeral con 316.300 supoñen o 43,87% dos pasivos galegos. (cadro 13.12).

**Evolución do número de pensións polos principais réximes.
Por provincias. Galicia 2000/2006-2011**

■ Cadro 13.11

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia
Xeral	2000	97,6	29,5	37,4	76,8	241,4
	2006	113,5	33,6	43,4	91,0	281,5
	2007	116,6	34,5	44,5	93,9	289,4
	2008	120,2	35,3	45,6	97,1	298,1
	2009	123,9	36,2	46,8	100,4	307,3
	2010	127,4	37,1	48,1	103,7	316,3
	2011	131,1	38,0	49,3	107,3	325,7
Autónomos (1)	2000	23,4	10,0	9,7	16,8	59,9
	2006	29,2	11,4	11,9	20,9	73,4
	2007	30,2	11,7	12,1	21,7	75,7
	2008	97,5	75,4	54,8	67,0	294,6
	2009	97,2	74,0	53,6	66,9	291,7
	2010	96,7	72,7	52,5	66,8	288,7
	2011	96,2	71,5	51,3	66,6	285,7
Agrario (1)	2000	77,6	75,2	54,8	55,1	262,7
	2006	70,4	67,6	46,4	49,5	233,9
	2007	68,9	66,2	44,7	48,3	228,1
	2008	1,4	1,3	0,8	2,7	6,2
	2009	1,4	1,3	0,8	2,7	6,1
	2010	1,4	1,3	0,8	2,6	6,0
	2011	1,4	1,2	0,8	2,5	5,9
Mar	2000	23,3	2,3	0,1	20,3	45,9
	2006	25,0	2,5	0,1	22,4	50,0
	2007	25,3	2,5	0,1	22,7	50,7
	2008	25,6	2,5	0,1	23,1	51,3
	2009	25,8	2,6	0,1	23,4	51,9
	2010	26,1	2,6	0,1	23,7	52,4
	2011	26,3	2,6	0,1	24,0	53,0
Outros	2000	21,4	7,2	7,8	21,1	57,5
	2006	22,2	7,2	7,8	21,6	58,8
	2007	22,1	7,1	7,9	21,5	58,6
	2008	22,0	7,1	7,8	21,4	58,3
	2009	22,0	7,1	7,8	21,2	58,0
	2010	21,8	7,1	7,8	21,1	57,7
	2011	21,7	7,0	7,7	20,9	57,3
Total	2000	243,3	124,2	109,8	190,1	667,4
	2006	260,3	122,3	109,5	205,4	697,5
	2007	263,0	122,0	109,3	208,2	702,4
	2008	266,7	121,6	109,0	211,2	708,5
	2009	270,2	121,1	109,1	214,5	714,9
	2010	273,4	120,7	109,1	217,8	721,0
	2011	276,7	120,5	109,1	221,2	727,5

Elaboración propia.

Medias anuais en miles.

(1) Os traballadores por conta propia do reximen agrario intégranse no de autónomos a partir de 2008.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

■ Cadro 13.12

Evolución do número de pensións polos principais réximes.
Por comunidades autónomas. 1990/1995/2008-2011

	Réxime Xeral						Autónomos (1)					
	1990	1995	2008	2009	2010	2011	1990	1995	2008	2009	2010	2011
Andalucía	367,2	481,6	675,6	693,7	711,5	728,8	77,0	96,2	201,5	205,6	209,7	213,5
Aragón	96,6	124,0	160,8	164,4	167,7	171,1	26,9	30,7	73,4	73,5	73,7	73,9
Asturias	82,7	103,6	136,9	139,9	142,8	145,4	18,6	23,0	77,8	77,2	76,6	76,2
Baleares	54,5	68,6	94,2	97,1	100,2	103,3	14,2	19,0	41,3	41,9	42,5	43,0
Canarias	66,9	89,6	147,7	153,7	160,1	166,6	11,9	16,0	44,2	45,1	46,2	47,1
Cantabria	47,5	58,1	74,0	75,7	77,4	79,0	10,2	11,9	35,9	35,7	35,5	35,5
C. A Mancha	84,5	114,7	165,5	170,8	175,8	180,7	31,8	36,2	88,0	88,4	89,1	89,8
C. León	159,7	207,5	275,7	282,5	288,8	294,5	55,3	64,0	208,8	207,3	205,9	204,4
Cataluña	626,5	758,9	999,6	1.023,1	1.047,0	1.072,4	126,5	152,4	273,1	277,3	281,8	286,8
C. Valenciana	273,6	349,1	506,6	522,3	538,3	553,5	59,5	70,8	141,6	145,5	149,4	152,9
Extremadura	47,6	68,0	92,5	94,5	96,6	98,4	17,2	19,8	50,6	50,8	51,0	51,1
Galicia	146,9	197,2	298,1	307,3	316,3	325,7	40,1	49,2	294,7	291,7	288,7	285,7
Madrid	402,1	511,8	685,8	706,9	728,1	749,7	57,6	70,4	112,4	116,0	120,0	123,9
Murcia	56,5	71,8	104,0	107,4	111,2	114,9	16,9	20,5	42,8	43,6	44,7	45,7
Navarra	36,6	47,3	71,1	73,16	75,11	77,0	10,0	11,4	27,7	27,9	28,0	28,3
País Vasco	197,5	250,3	328,3	335,0	341,0	346,9	35,2	41,8	77,7	79,1	80,3	81,7
A Ríoxa	20,1	26,4	35,1	35,9	36,7	37,5	6,2	7,2	17,4	17,5	17,6	17,7
Ceuta	3,4	4,3	5,0	5,1	5,2	5,3	0,7	0,9	1,1	1,2	1,2	1,2
Melilla	2,6	3,4	3,9	4,0	4,1	4,2	1,0	1,3	1,6	1,6	1,7	1,7
España	2.773,1	3.536,1	4.860,5	4.992,6	5.123,8	5.254,9	617,1	742,4	1.811,5	1.826,9	1.843,4	1.860,0

	Agrario (1)						Mar					
	1990	1995	2008	2009	2010	2011	1990	1995	2008	2009	2010	2011
Andalucía	326,1	344,3	315,8	319,0	321,3	323,0	18,5	21,0	22,0	21,9	21,8	21,8
Aragón	61,9	60,2	9,8	9,4	9,0	8,7	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Asturias	58,7	59,9	1,2	1,1	1,1	1,1	5,0	5,3	4,8	4,8	4,7	4,7
Baleares	30,2	29,4	5,8	5,4	5,1	4,8	2,9	3,1	3,0	3,0	3,0	2,9
Canarias	37,9	38,1	19,4	19,4	19,4	19,3	9,3	10,4	10,6	10,6	10,5	10,3
Cantabria	26,3	26,9	0,8	0,8	0,8	0,8	3,6	3,9	4,0	4,0	4,0	4,0
C. A Mancha	112,0	113,3	52,2	50,9	49,6	48,3	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
C. León	185,5	186,7	21,2	20,6	20,0	19,4	0,1	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
Cataluña	123,5	123,2	25,4	24,5	23,6	22,7	8,7	9,0	8,6	8,5	8,5	8,4
C. Valenciana	142,7	143,4	89,3	87,8	86,2	84,5	8,6	9,1	8,5	8,4	8,4	8,3
Extremadura	77,0	77,4	45,0	45,2	45,2	45,2	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Galicia	271,5	275,1	6,2	6,1	6,0	5,9	33,9	40,9	51,3	51,9	52,4	53,0
Madrid	29,0	26,3	8,4	8,0	7,7	7,3	1,2	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Murcia	51,7	54,5	40,9	40,4	40,1	39,7	1,8	1,9	2,0	2,0	2,0	2,0
Navarra	20,5	20,5	4,2	4,0	3,9	3,7	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
País Vasco	29,0	28,1	1,4	1,4	1,3	1,3	11,7	13,1	13,4	13,3	13,3	13,2
A Ríoxa	12,7	12,6	1,6	1,6	1,5	1,5	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Ceuta	—	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4
Melilla	—	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3
España	1.596,3	1.620,3	648,7	645,6	641,9	637,1	106,4	120,5	131,0	131,1	131,3	131,3

Elaboración propia.

Medias anuais en miles.

A suma de cada un dos epígrafes non coincide necesariamente con exactitude co total de España ao empregar cantidades reducidas.

(1) Por mor da entrada en vigor da Lei 18/2007 de 4 de xullo, os traballadores por conta propia do reximen agrario intégranse no de autónomos.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

As pensións do Réxime Xeral da Seguridade Social, en número de 325.700 experimentan unha subida de 9.400 con respecto ao ano anterior; se ben seguen a representar tan só un 6,20% do total español correspondente ao citado réxime. As provincias de Lugo e Ourense, con 38.000 e 49.300 pensións, respectivamente, representan conxuntamente tan só o 26,80% dos perceptores/as de pensións do Réxime Xeral en Galicia.

As pensións galegas do Réxime Especial de Traballadores Autónomos, incrementáanse coa adición dos agrarios por conta propia a partir de 2008 pasando constituír no ano 2011 o 39,27% do total de pensionistas galegos e o 15,36 % do total español correspondente a dito réxime. A cifra máis numerosa dos pensionistas autónomos é a da provincia da Coruña, con 96.200 pensións, pero Lugo con 71.500 está por enriba de Pontevedra.

Galicia é a comunidade autónoma con maior número absoluto de pensionistas do Réxime Especial do Mar, dobrando amplamente a Andalucía que ocupa o segundo lugar. Os 53.000 pensionistas deste réxime, en Galicia, representan o 40,37 % do total español, radicados fundamentalmente na provincia da Coruña, 26.300, e a de Pontevedra, 24.000.

■ Ingresos e gastos

O sistema de protección social nútrese basicamente dos ingresos da Seguridade Social e das contribucións do Estado.

O acordo sobre consolidación e racionalización do sistema da Seguridade Social e o de mellora e desenvolvemento do sistema de protección social de 9 de Abril de 2001 seguindo as pautas do Pacto de Toledo, contemplan a separación e clasificación das fontes de financiamento do sistema de protección social, de tal xeito que de forma gradual se tenda a que, a partir de 2000, a acción protectora, na súa modalidade universal: asistencia sanitaria, servizos sociais (agás os de accidentes de traballo e enfermidades profesionais), pensións non contributivas, complementos de mínimos de pensións contributivas e prestacións familiares por fillo a cargo, se financien mediante contribucións do Estado, mentres que as prestacións contributivas –basicamente as prestacións derivadas do contrato de traballo máis o gasto de xestión e de funcionamento dos servizos–, pasen a ser financiadas con cargo ás cotizacións das pensións obrigatorias, ademais do importe das cantidades recadadas en concepto de recargos, sancións, así como rendas e intereses patrimoniais. Neste sentido, xa dende o orzamento da Seguridade Social do 2000 contemplase que a totalidade dos Servizos Sociais do IMSERSO e Protección Familiar se financien con aportación do Estado, e para os complementos de mínimos determínanse as sucesivas aportacións do Estado ata o financiamento total de ditos complementos, cun compromiso temporal de non superar 5 anos dende o 2004.

No cadro 13.13 contéplanse as contías da recadación de cotas da Seguridade Social por réximes, que ascenden en Galicia a 5.350 millóns euros, en 2011; unha cifra inferior en máis de 4 millóns con respecto ao ano anterior; e que reflicte unha lixeira diminución na recadación de todas as provincias coa excepción de Lugo.

O Réxime Xeral representa o 68,16% da recadación de cotas e nun sistema de reparto como o da Seguridade Social española –os activos actuais financian aos pensionistas–, debe suplir as carencias da escasa recadación dos outros réximes, que ade-

mais como o caso do Agrario –e a partir de 2008 o de autónomos, que inclúe os de conta propia do agrario– cunha tan alta porcentaxe de pensionistas na Comunidade Autónoma Galega –o 39,27%– representan só o 12,97% do total da recadación de cotas da Seguridade Social.

Recadación de cotas da Seguridade Social. Por réximes e provincias. Galicia. 2004-2011

■ Cadro 13.13

		R. Xeral	Agrario	Autónomos	Mar	Emp. Hogar	Outros	Total
2004	A Coruña	1.201,61	31,71	196,81	24,59	9,36	329,44	1.793,52
	Lugo	337,51	33,49	61,65	9,09	3,13	1,32	446,19
	Ourense	383,10	10,94	65,56	0,02	3,52	0,75	463,89
	Pontevedra	910,91	15,57	159,38	48,21	6,27	222,97	1.363,31
	Galicia	2.833,13	91,71	483,40	81,91	22,28	554,48	4.066,91
2005	A Coruña	1.218,73	30,30	202,24	24,83	10,13	278,03	1.764,26
	Lugo	291,05	31,81	62,87	8,70	3,68	35,67	433,78
	Ourense	414,88	10,50	68,71	0,02	4,34	0,76	499,21
	Pontevedra	1.057,04	16,47	185,19	54,27	8,15	263,12	1.584,24
	Galicia	2.981,70	89,08	519,01	87,82	26,30	577,58	4.281,49
2006	A Coruña	1.400,37	31,83	219,20	27,42	12,64	400,86	2.092,32
	Lugo	316,48	32,47	65,92	8,63	4,25	39,33	467,08
	Ourense	439,62	10,55	71,99	0,02	4,62	0,93	527,73
	Pontevedra	1.137,14	15,73	184,42	54,80	9,48	327,18	1.728,75
	Galicia	3.293,61	90,58	541,53	90,87	30,99	768,30	4.815,88
2007	A Coruña	1.594,70	36,12	245,66	28,34	13,62	368,53	2.273,35
	Lugo	315,70	31,56	62,60	8,37	4,24	42,26	460,49
	Ourense	335,75	9,02	71,16	0,01	4,98	46,65	462,59
	Pontevedra	1.276,85	17,10	204,97	54,11	10,32	314,02	1.867,05
	Galicia	3.523,00	93,80	584,39	90,83	33,16	771,46	5.063,48
2008	A Coruña	1.708,33	5,17	288,59	28,18	14,96	376,15	2.421,38
	Lugo	342,14	4,58	96,07	6,97	4,68	42,48	496,92
	Ourense	378,42	1,27	86,79	0,01	5,31	0,90	472,70
	Pontevedra	1.362,80	3,21	226,85	51,92	11,20	327,10	1.983,08
	Galicia	3.791,69	14,23	698,30	87,08	36,15	746,63	5.374,08
2009	A Coruña	1.700,53	1,84	287,66	27,88	15,88	409,85	2.443,64
	Lugo	343,62	1,70	94,92	6,88	4,96	51,36	503,44
	Ourense	508,22	0,69	87,17	0,02	5,66	1,05	602,81
	Pontevedra	1.187,99	1,53	206,84	46,08	10,78	0,06	1.453,28
	Galicia	3.740,36	5,76	676,59	80,86	37,28	462,32	5.003,17
2010	A Coruña	1.704,15	1,90	288,15	28,08	16,05	403,74	2.442,07
	Lugo	312,70	1,52	86,02	6,73	4,57	48,70	460,24
	Ourense	337,22	0,40	78,96	0,01	5,28	84,22	506,09
	Pontevedra	1.298,93	1,70	225,08	49,90	11,76	358,78	1.946,15
	Galicia	3.653,00	5,52	678,21	84,72	37,66	895,44	5.354,55
2011	A Coruña	1.680,77	2,06	288,23	28,57	16,08	407,72	2.423,43
	Lugo	371,92	2,04	102,65	8,42	5,55	58,91	549,49
	Ourense	329,16	0,46	78,86	0,01	5,36	83,68	497,53
	Pontevedra	1.264,85	1,70	224,21	50,27	12,16	326,62	1.879,81
	Galicia	3.646,70	6,26	693,95	87,27	39,15	876,93	5.350,26

Elaboración propia.

Datos en millóns de euros.

Fonte: Delegación do Goberno en Galicia.

Os gastos das pensións en Galicia reflíctense no cadro 13.14 xunto cos pagos por subsidios, e no cadro 13.15 especificase o abono das prestacións por réximes. En 2011 pagáronse por prestacións da Seguridade Social en Galicia 7.291,62 millóns de euros, das que 6.898,98 millóns de euros corresponderon a pagos de pensións, a contía desta é superior á de 2010, mentres que a de subsidios baixa moi lixeiramente. Na provincia da Coruña, con 2.863,35 millóns de euros é onde se produce o maior volume de pagos en pensións e representa o 39,26% do total do mesmo en Galicia. En subsidios, no ano 2011 abonáronse en Galicia 392,64 millóns de euros, máis de 15 millóns menos que en 2010. A provincia da Coruña con 174,24 millóns é a que desembolsa máis, se ben diminúe en 3,30 millóns con respecto ao ano anterior; Pontevedra descende tamén é en maior medida –máis de 10 millóns– os pagos de subsidios, afectando tamén o descenso a provincias de Lugo e manténdose en Ourense.

Ao Réxime Xeral van destinadas prestacións por importe de 4.081 millóns de euros, máis do 50% do importe total dos pagos. O abono de prestacións derivadas do Réxime Agrario representaban un montante moi importante dos pagos da Seguridade Social sobre todo na provincia de Lugo e tamén en Ourense, aínda que co integración dos afiliados de conta propia do réxime agrario no de autónomos baixan moi considerablemente en 2009 e aínda máis en 2010 e 2011. No cómputo galego os gastos do Réxime Agrario pasan a constituír en 2011 o 0,56%, os de autónomos representan o 28,31% e os do réxime do mar o 8,44% do total dos pagos.

■ Cadro 13.14

Pagos por prestacións da Seguridade Social. Por provincias. Galicia. 2007-2011

	PENSIONES					SUBSIDIOS					TOTAL				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
A Coruña	2.168,25	2.395,88	2.440,56	2.589,23	2.689,11	172,97	182,14	188,18	177,54	174,24	2.341,22	2.578,02	2.628,74	2.766,77	2.863,35
Lugo	877,91	941,46	952,10	991,78	1.014,54	44,34	47,99	48,15	42,87	40,67	922,25	989,45	1.000,25	1.034,65	1.055,21
Ourense	776,48	843,48	846,80	883,64	906,69	35,21	37,98	37,19	33,83	33,79	811,69	881,46	883,99	917,47	940,48
Pontevedra	1.825,61	2.017,38	2.061,81	2.192,62	2.288,64	150,65	160,29	165,51	153,53	143,94	1.976,26	2.177,67	2.227,32	2.346,15	2.432,58
Galicia	5.648,25	6.196,20	6.301,27	6.657,27	6.898,98	403,17	428,40	439,03	407,77	392,64	6.051,42	6.626,60	6.740,30	7.065,04	7.291,62

Elaboración propia.

Datos económicos en millóns de euros.

Fuente: Subdirección General de Seguimiento Presupuestario de la Seguridad Social.

■ Cadro 13.15

Pago de prestacións por rexímenes. Galicia 2009-2011

	A CORUÑA			LUGO			Ourense			PONTEVEDRA			TOTAL		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Réxime Xeral	1.548,72	1.646,28	1.719,74	414,70	437,76	456,53	466,00	491,68	512,70	1.251,80	1.329,60	1.392,05	3.681,22	3.905,32	4.081,02
Réxime Especial Autónomos	534,02	702,04	715,08	350,10	493,28	493,38	266,07	361,97	361,91	372,19	484,58	493,79	1.522,38	2.041,87	2.064,16
Réxime Especial Agrario	153,91	10,27	10,74	143,97	8,89	8,97	95,47	5,25	5,32	113,57	18,14	17,79	506,92	42,55	42,82
Réxime Especial do Mar	196,51	205,35	209,81	28,43	30,08	30,71	0,00	0,00	0,00	344,25	363,17	374,86	569,19	598,60	615,38
Réxime Especial Minería do Carbón	9,59	10,09	10,29	6,96	7,05	7,06	4,19	4,19	4,40	3,86	3,85	3,72	24,60	25,18	25,47
Réxime Especial Empregados/as do Fogar	44,23	45,92	46,87	16,77	17,10	17,25	17,06	17,85	18,45	36,82	37,95	38,14	114,88	118,82	120,71
Accidentes de traballo e enfermidades profesionais	79,62	81,77	86,48	26,64	27,22	28,54	25,28	26,16	27,45	74,06	75,90	78,82	205,60	211,05	221,09
Non contributivas	34,19	37,07	38,02	10,98	11,81	11,57	9,14	9,66	9,61	28,04	30,28	30,07	82,35	88,82	87,27
Outras transferencias	27,95	27,97	28,33	1,69	1,45	1,20	0,76	0,71	0,64	2,74	2,69	3,54	33,14	32,82	33,71
Total	2.628,74	2.766,76	2.863,36	1.000,24	1.094,64	1.055,21	883,97	917,47	940,48	2.227,33	2.346,16	2.432,58	6.740,28	7.065,03	7.291,63

Elaboración propia.

En millóns de euros.

Fuente: Subdirección Xeral de Seguimiento Orzamentario da Seguridade Social.

13.4 Análise dos datos sobre as pensións do sistema

13.4.1 Pensións de xubilación

O risco de vellez que dá orixe á pensión de xubilación pode concibirse de dous modos diferentes. Por un lado, a pensión pode presentarse como unha contraprestación aos servizos prestados por unha persoa ao longo da súa vida –pensión de vellez–. Dende un segundo punto de vista, o traballador/a ao chegar a certa idade é considerado como un inválido, as enfermidades da idade e a súa repercusión no rendemento profesional determina unha pensión de “retiro”. Configuraríase, en ambos casos, como un dereito de crédito a través do que paliar, mediante unha renda substitutiva, a perda da renda profesional.

Estas dúas concepcións non conducen sempre ás mesmas consecuencias. A idade da percepción da pensión dependerá, no primeiro caso, sobre todo, de consideracións económicas, mentres que no segundo, virá dada pola situación de invalidez que se presume. Sen embargo, na práctica, ambas as dúas aproxímanse, xa que as esixencias económicas obrigan a miúdo a atrasar o dereito á pensión que se fai coincidir coa época que a invalidez poida presumirse de feito para a maior parte dos traballadores/as.

Esta pensión presenta dende o punto de vista da Seguridade Social importantes problemas nos seus aspectos técnicos: a idade previsible, a determinación da contía da prestación –cálculo da base reguladora–, a compatibilidade pensión-traballo e a imprescritibilidade do dereito ao recoñecemento da pensión.

Actualmente en España os requisitos para o acceso á pensión de xubilación son: ter cumprida a idade regulamentaria e ter cuberto un período mínimo de carencia.

A idade prevista legalmente é a de 65 anos, se ben como indicabamos na introdución deste capítulo a lei 27/2011 de 1 de Agosto de adecuación, adaptación e modernización do sistema de seguridade social, prevé un incremento desta idade ata os 67 anos, cun período transitorio de 15 anos, que culminará en 2027. Na actualidade existen posibilidades de xubilarse anticipadamente nos seguintes casos:

■ Por razón do grupo o actividade profesional: Son grupos ou actividades cuxos traballos son de natureza excepcionalmente penosa, perigosa, tóxica ou insalubre e acusan elevados índices de morbilidade ou mortalidade, sempre que os traballadores afectados acrediten na respectiva profesión ou traballo o mínimo de actividade que se estableza, se atopen de alta ou situación asimilada e cumpran os demais requisitos xerais esixidos (período de cotización e feito causante). A partir de xaneiro de 2008 a aplicación dos coeficientes redutores non pode dar lugar a que o interesado acceda á pensión de xubilación con idade inferior a 52 anos. Aplícase os traballadores incluídos no estatuto mineiro, persoal de voo de traballos aéreos, traballadores ferroviarios, artistas, profesionais taurinos, e bombeiros ao servizo das administracións ou organismos públicos.

■ Por discapacidade: A idade ordinaria se reducirá nun período equivalente ao que resulte de multiplicar o tempo efectivamente traballado os coeficientes do 0,25 en caso de discapacidade igual ou superior ao 45%, e do 0,50 se o traballador ten acreditado un grao de discapacidade igual ou superior ao 65% e precisa doutra persoa par a realización dos actos esenciais da vida ordinaria. Rexe tamén o límite de 52 anos.

■ Por ter a condición de mutualista : poderá causar dereito a pensión de xubilación a partir dos 60 anos con coeficientes redutores, para os traballadores/as que tiveran a condición de mutualistas nalgũa mutualidade laboral de traballo por conta allea antes do 1 de xaneiro de 1967, os de RENFE con anterioridade ao 14-7-1967, e os do réxime do Mar ao 1-8-1970, sempre que se atopen en alta ou asimilada á alta.

■ Xubilación flexible: o sistema de xubilación gradual e flexible, é o derivado da posibilidade de compatibilizar, unha vez causada, a pensión de xubilación con un contrato a tempo parcial, con xornada mínima do 25% e máxima do 75%, minorando a pensión a parte proporcional inversa á redución da xornada de traballo realizada polo pensionista, en relación á dun traballador a tempo completo comparable. Excepcionalmente, en determinados supostos (reconversión industrial, xubilación parcial con contratos de relevo, xubilación especial aos 64 anos, traballos penosos, tóxicos, etc.), poderanse xubilar con antelación á idade ordinaria sen coeficientes redutores.

■ Xubilación parcial: Os traballadores por conta allea que teñan máis de 60 anos e reúnan as demais condicións esixidas para ter dereito a pensión de xubilación poderán acceder á xubilación parcial nos seguintes termos:

- Os maiores de 65 anos ou a idade de xubilación vixente reducindo a xornada entre un 25% e un 75% de xeito que dunha banda se posibilita a compatibilidade entre o percibo dunha pensión de xubilación e o desenvolvemento de actividades laborais e por outra permita a exoneración do pago de cotizacións sociais por continxencias comúns, excepto incapacidade temporal,
- Os menores de 65 ou da idade de xubilación vixente deberán ser contratados a xornada completa, asimílanse aos contratados a tempo parcial cuxas xornadas, en conxunto sexan equivalentes en días teóricos aos dun traballador a tempo completo, debendo celebrarse simultaneamente un contrato de relevo.

■ Xubilación especial aos 64 anos, sen coeficiente redutor, sempre que os traballadores /as reúnan os requisitos xerais esixidos para causar dereito a xubilación ordinaria e pertencen a unha empresa que en virtude de convenio o pacto este obrigada a substituír simultaneamente ao traballador que se xubila por outro inscrito como desempregado.

A Lei 27/2011 establece dous formulas adicionais de anticipo da pensión de xubilación con coeficientes redutores de contía. Unha que deriva do cese non voluntario do traballador e outra que deriva do cese voluntario. Para ámbalas dúas modalidades será necesario un período mínimo de cotización de 33 anos.

A lei 27/2011 modifica o sistema de cálculo da pensión de xubilación que pasa dunha esixencia dun mínimo de 15 anos a 25, se ben cunha aplicación paulatina ata o ano 2022. Ase mesmo modifica o tempo preciso para acadar o cento por cento da base reguladora da pensión: polos primeiros 15 anos cotizados o 50%, a partir do ano dezaseis por cada mes adicional o 0,19% e os que rebasen o mes 248 o 0,18%, sen que a porcentaxe aplicable a base reguladora supere o cento por cento, salvo que se acceda á pensión cunha idade superior á que resulte de aplicación.

Os anos de referencia para poder acceder a pensión en relación coa cotización requirida é a que se contempla na seguinte táboa:

Anos	Cotización requirida	Idade esixida
2013	35 anos e 3 meses ou máis	65 anos
	Menos de 35 anos e 3 meses	65 anos e un mes
2014	35 anos e 6 meses ou máis	65 anos
	Menos de 35 anos e 6 meses	65 anos e 2 meses
2015	35 anos e 9 meses ou máis	65 anos
	Menos de 35 anos e 9 meses	65 anos e tres meses
2016	36 ou máis anos	65 anos
	Menos de 36	65 anos e catro meses
2017	36 anos e 3 meses ou máis	65 anos
	Menos de 36 anos e 3 meses	65 anos e 5 meses
2018	36 anos e 6 meses ou máis	65 anos
	Menos de 36 anos e 6 meses	65 anos e 6 meses
2019	36 anos e 9 meses ou máis	65 anos
	Menos de 36 anos e 9 meses	65 anos e 8 meses
2020	37 ou máis anos	65 anos
	Menos de 37 anos	65 anos e 10 meses
2021	37 anos e 3 meses ou máis	65 anos
	Menos de 37 anos e 3 meses	66 anos
2022	37 anos e 6 meses ou máis	65 anos
	Menos de 37 anos e 6 meses	66 anos e 2 meses
2023	37 anos e 9 meses ou máis	65 anos
	Menos de 37 anos e 9 meses	66 anos e 4 meses
2024	38 anos ou máis	65 anos
	Menos de 38 anos	66 anos e 6 meses
2025	38 anos e 3 meses ou máis	65 anos
	Menos de 38 anos e 3 meses	66 anos e 8 meses
2026	38 anos e 6 meses ou máis	65 anos
	Menos de 38 anos e 6 meses	66 anos e 10 meses
2027	38 anos e 9 meses ou máis	65 anos
	Menos de 38 anos e 9 meses	67 anos

As pensións de xubilación da Seguridade Social constitúen as máis importantes dende o punto de vista numérico e tamén en contía económica.

Na Comunidade Autónoma Galega (cadro 13.16) hai, en 2011, 443.600 pensións de xubilación —4.500 máis que en 2010—, cun aumento maior co do último ano. Representan o 8,54% das 5.246.200 existentes en España. Do exame dos datos do cadro 13.16 e dos datos de informes de pasados anos pódese observar o incremento importantísimo do número das devanditas prestacións entre os anos 1997 e 1998, tanto na comunidade autónoma, como no total español, que é debido na súa maioría á conversión das pensións de incapacidade permanente dos beneficiarios/as de 65 ou máis anos en pensións de xubilación, mentres que os aumentos interanuais de 1999 a 2002 son máis cativos e consecuencia do aumento natural do número das pensións, en 2003 permanece na mesma cantidade, diminúe en 2004, en 1.800, volve a aumentar moi lixeiramente en 2005, máis significativamente en 2006, incrementáanse en tan só 1.200 en 2007, e 2.200 en 2008 e por último en 4.000 en 2009, 3.600 en 2010 e 4.500 en 2011. Nas provincias de Lugo e Ourense nos sete últimos anos baixan lixeiramente o número, mentres tamén en escasa medida aumentan nas outras dúas provincias galegas.

■ Cadro 13.16

**Pensións de xubilación. Por provincias.
Galicia/España. 1990/1997-1998/ 2005-2011**

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España	Porcentaxe%
1990	Nº	101,60	55,60	54,90	57,80	269,90	2803,80	9,63
	Pensión media	282,09	251,62	248,92	279,69	268,61	308,07	87,19
1997	Nº	124,80	62,60	60,70	77,00	325,10	3502,50	9,28
	Pensión media	419,60	364,01	355,15	414,34	395,42	478,28	82,68
1998	Nº	147,80	83,00	74,80	111,00	416,60	4400,90	9,47
	Pensión media	433,53	374,40	365,07	427,70	407,99	496,15	82,23
2005	Nº	155,44	80,58	71,54	120,95	428,51	4678,26	9,16
	Pensión media	621,36	526,47	509,45	623,36	585,67	716,14	81,78
2006	Nº	157,52	80,37	71,23	123,43	432,55	4809,29	8,99
	Pensión media	655,08	552,79	535,28	656,31	616,92	752,79	81,95
2007	Nº	158,69	79,79	70,62	124,72	433,82	4863,26	8,92
	Pensión media	701,79	589,73	572,22	703,87	660,92	806,42	81,96
2008	Nº	160,40	79,17	70,11	126,35	436,03	4936,84	8,83
	Pensión media	737,02	615,96	598,48	739,90	693,91	845,42	82,08
2009	Nº	162,72	78,66	69,94	128,64	439,96	5038,86	8,73
	Pensión media	764,16	635,63	616,55	766,35	718,68	874,97	82,14
2010	Nº	164,97	78,03	69,66	130,90	443,56	5140,55	8,63
	Pensión media	793,26	656,21	636,16	794,12	745,07	905,94	82,24
2011	Nº	167,59	77,50	69,60	133,40	448,09	5246,24	8,54
	Pensión media	820,70	677,70	655,67	824,66	771,86	936,43	82,43

Elaboración propia.

Números en miles redondeados. Medias anuais.

Promedio mensual, en euros, a decembro de cada ano.

Porcentaxe: % Galicia/ España.

(1) A partir de novembro de 1997, as pensións de invalidez permanente de beneficiarios/as de 65 anos e máis, agás do SOVI figuran.

Fonte: Ministerio de Emprego e Seguridade Social.

Como sinalabamos en informes anteriores, a estrutura da poboación das provincias de Lugo e Ourense, onde cun 24,73% da poboación da comunidade autónoma se concentra en 2011 preto dun 32,83% dos pensionistas de xubilación, constitúe un trazo fundamental e xoga un importante papel na elevada porcentaxe de Galicia sobre o total nacional. Destacan, doutra banda, en sentido contrario, o número relativamente escaso, 133.400, de pensións de xubilación da Seguridade Social en Pontevedra, se ben e como se pode observar, debido ao transvase de pensionistas de invalidez permanente de máis de 65 anos, en 1998, aumentan en 34.000 –case un 50% dos 77.000 existentes en 1997–.

A media en 2011 das pensións galegas de xubilación situouse en 771,90 euros ao mes, subindo 26,80 euros con respecto ao pasado ano, mentres que a media estatal

sube, en 2011, 30,50 euros, situándose en 936.40 euros –164,50 por riba da media galega–.

As provincias de Lugo e Ourense, polo importante número de pensións de xubilación do Réxime Agrario, aparecen ambas as dúas con máis de 250 euros de diferenza con respecto á media estatal.

13.4.2 Pensións de invalidez permanente

Nas orixes da institucionalización do seguro de invalidez, a finais do pasado século, este foi concibido como unha vellez prematura, dando orixe a unha renda vitalicia que supoñía en realidade unha liquidación anticipada da pensión de vellez. A evolución posterior permitiu definir a invalidez cunha noción distinta á de xubilación na que cada vez con maior énfase vaise poñendo o acento nas medidas encamiñadas á rehabilitación e recuperación do traballador.

A invalidez, dende o punto de vista de prestación contributiva, defínese pola súa relación co exercicio dunha actividade profesional, ben como unha incapacidade para exercer unha profesión determinada –incapacidade permanente total para a profesión habitual– podendo neste caso dedicarse a outra distinta, ou ben como unha incapacidade xeral para a obtención de calquera tipo de ingresos –incapacidade permanente absoluta–, que lle inhabilita por completo para toda profesión ou oficio.

A invalidez tamén pode orixinar unha incapacidade parcial para a profesión habitual, que no sistema español de Seguridade Social é aquela que sen acadar o grado de total, ocasiona ao traballador/a unha diminución do 33% no seu rendemento normal para dita profesión, sen impedirlle a realización das tarefas fundamentais desta.

A Seguridade Social española prevé tamén unha incapacidade absoluta agravada, que constitúe a gran invalidez, para aqueles traballadores/as incapacitados/as absolutos que, como consecuencia de perdas anatómicas ou funcionais, necesitan a asistencia doutra persoa para realizar os actos máis esenciais da vida, tales como vestirse, desprazarse, xantar ou análogos.

O acordo sobre consolidación e racionalización do sistema da Seguridade Social e a Lei 24/1997 establecen a regulación da invalidez absoluta e gran invalidez nos termos actuais, se ben introducen determinadas medidas que confiren unha maior transparencia e seguridade xurídica no recoñecemento e graduación das incapacidades permanentes (total e parcial) efectuadas de acordo a un listado que se aprobe regulamentariamente e a un réxime de incompatibilidades co traballo, pasando a denominarse e equipararse, a partir dos 65 anos, a pensión por incapacidade permanente á pensión de xubilación. Non obstante, o “acordo para a mellora e o desenvolvemento do sistema de protección social” contempla a eliminación do tope de 65 anos para acceder á declaración de incapacidade permanente cando esta se derive de accidente de traballo ou enfermidade profesional.

As pensións de incapacidade experimentan pequenas subidas no seu número ata 1997 –ver informes anteriores e o cadro 13.17–, en que baixan en moi escasa medida en relación ao ano precedente. As pensións de incapacidade permanente sofren en 1998 unha drástica diminución polo feito de que a partir de novembro de 1997 os beneficiarios das pensións de incapacidade permanente de 65 anos ou máis pasen a ter a condición de xubilados. A baixada é de tal xeito que das 146.500 existentes en 1997 en toda Galicia quedan só 59.200; en 1998 dita diminución é maior por-

centualmente en Galicia –o 59,59%– que no total estatal o –50,54%–. En 2011 o número das pensións de invalidez aumentan en 700 na comunidade autónoma, cén menos que no ano precedente. As 69.800 pensións de incapacidade permanente existentes en Galicia pasan a representar un 7,44% sobre as da mesma natureza en España e o 9,59% respecto do total de pensións na Comunidade Autónoma.

■ Cadro 13.17

Pensións de invalidez. Por provincias. Galicia/España. 1990/1997-1998/ 2005-2011

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España	Porcentaxe %
1990	Nº	36,30	32,80	23,20	54,70	147,00	1567,90	9,38
	Pensión Media	251,10	226,82	229,24	240,22	238,21	284,33	83,78
1997	Nº	39,60	31,20	22,10	53,60	146,50	1626,60	9,01
	Pensión Media	432,98	337,76	353,46	378,47	385,22	471,29	81,74
1998	Nº	19,50	10,90	7,70	21,10	59,20	804,50	7,36
	Pensión Media	456,19	355,08	372,07	396,08	407,74	492,94	82,72
2005	Nº	24,09	8,87	8,82	20,83	62,61	832,78	7,52
	Pensión Media	653,45	573,16	582,85	623,73	622,31	726,61	85,65
2006	Nº	24,66	8,99	8,90	21,52	64,07	859,78	7,45
	Pensión Media	674,70	600,76	611,10	649,49	647,07	756,21	85,57
2007	Nº	25,43	9,17	9,05	22,18	65,83	888,78	7,41
	Pensión Media	704,76	640,28	546,01	685,65	681,39	796,74	85,52
2008	Nº	26,37	9,26	9,17	22,70	67,50	906,84	7,44
	Pensión Media	726,33	675,68	674,50	712,32	707,67	826,39	85,63
2009	Nº	26,82	9,22	9,34	22,95	68,33	920,86	7,42
	Pensión Media	745,75	710,45	701,48	731,78	730,23	845,66	86,35
2010	Nº	27,16	9,27	9,50	23,21	69,14	933,73	7,40
	Pensión Media	762,89	736,89	719,78	753,85	750,46	864,96	86,76
2011	Nº	27,21	9,50	9,49	23,59	69,79	938,49	7,44
	Pensión Media	780,35	760,77	743,47	772,79	770,08	883,05	87,21

Elaboración propia.

Números en miles redondeados. Medias anuais.

Promedio mensual, en euros, a decembro de cada ano.

Porcentaxe: Galicia/ España.

(1) A partir de novembro de 1997, as pensións de invalidez permanente de beneficiarios/as de 65 anos e máis, agás do SOVI figuran incluídas nas de xubilación.

Fonte: Ministerio de Emprego e Seguridade Social.

O mesmo que ocorre coas pensións de xubilación, a proporción de pensións de invalidez en Galicia, en relación co total destas en España, era tradicionalmente moito maior que a da poboación. Sen embargo, despois de 1998 queda establecida nun 7,36%, fronte ao 9% do ano anterior, o que sen dúbida pon de manifesto o elevado número de incapacitados/as permanentes de 65 anos ou máis existentes en Galicia, que engrosan xa a partir de 1998 o número de pensionistas de xubilación. En 2011 aumentan moi lixeiramente na provincia de Lugo e Pontevedra e en maior medida na da Coruña. No cómputo da comunidade autónoma sube en 700 pensións, aumentando en pequena contía —4.800— no conxunto de España o número de pensionistas de incapacidade. A contía media da prestación de invalidez permanente en Galicia, é de 770,08 euros mes, subindo con respecto a 2010 en 19,62 euros, pero inferior en preto de 113 euros á media estatal, sendo significativamente baixas as correspondentes ás provincias de Lugo e Ourense.

O cadro 13.18 proporciónanos información sobre a distribución do número de pensións de invalidez segundo os grados de incapacidade. De acordo con estes datos o volume maior de pensionistas de invalidez en Galicia son os incapacitados totais: 45.515, que representan o 65,21% do total de inválidos/as galegos, e o 8,75% dos incapacitados totais españois, unha cifra maior en máis de dous puntos e medio que a que correspondería a proporción da poboación, aínda así moito máis baixa que a dos anos precedentes a 1998 en que en virtude do importantísimo transvase de incapacitados/as permanentes con 65 ou máis anos a xubilados operada en dito ano, corríxe en parte a enorme desproporción de anos anteriores.

Cadro 13.18

**Pensións de incapacidade permanente en vigor segundo grao de incapacidade.
Por provincias. Galicia/España. 2005-2011**

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España	Porcentaxe %
Gran invalidez								
	2005	909	338	302	702	2.251	28.779	7,82
	2006	926	341	297	728	2.292	29.614	7,74
	2007	967	341	293	742	2.343	30.760	7,62
	2008	998	339	279	743	2.359	31.650	7,45
	2009	990	344	270	721	2.325	32.178	7,23
	2010	978	351	264	724	2.317	32.700	7,09
	2011	993	360	262	715	2.330	32.973	7,07
Incap. Perm. Absoluta(*)								
	2005	8.291	3.002	3.179	7.459	21.931	357.905	6,13
	2006	8.255	3.102	3.139	7.587	22.083	369.726	5,97
	2007	8.148	3.243	3.133	7.625	22.149	377.982	5,86
	2008	8.198	3.339	3.113	7.652	22.302	381.941	5,84
	2009	8.130	3.331	3.115	7.619	22.195	384.492	5,77
	2010	8.012	3.369	3.099	7.619	22.099	386.271	5,72
	2011	7.853	3.476	3.063	7.523	21.915	384.932	5,69
Incap. Perm. Total								
	2005	14.825	5.527	5.329	12.614	38.295	444.183	8,62
	2006	15.422	5.540	5.458	13.154	39.574	458.822	8,63
	2007	16.267	5.577	5.614	13.767	41.225	478.639	8,61
	2008	17.132	5.583	5.774	14.266	42.755	492.088	8,69
	2009	17.671	5.540	5.953	14.580	43.744	503.276	8,69
	2010	18.150	5.549	6.134	14.839	44.672	514.054	8,69
	2011	18.352	5.660	6.164	15.339	45.515	520.079	8,75
Inc. Perm. Parcial (1)								
	2005	64	12	18	58	152	1.922	7,91
	2006	57	9	13	54	133	1.619	8,21
	2007	47	9	10	50	116	1.396	8,31
	2008	37	5	8	41	91	1.155	7,88
	2009	29	4	6	31	70	917	7,63
	2010	24	4	4	23	55	705	7,80
	2011	16	2	2	16	36	507	7,10

Elaboración propia.

Medias anuais en miles.

Porcentaxe: % Galicia/ España.

(*)A partir de novembro de 1997, as pensións de invalidez permanente de beneficiarios/as de 65 anos e máis, agás do SOVI figuran incluídas nas de xubilación.

(1) Estas pensión suprimíronse no ano 1966.

Fonte: Ministerio de Emprego e Seguridade Social.

13.4.3 Pensións de viuvez

Integrada dentro do que tradicionalmente se considera como seguro por falecemento ou prestacións por morte e supervivencia, a pensión de viuvez ten como finalidade reparar o dano causado pola desaparición dun dos cónxuxes, e a ela ten dereito o supervivente, cónxuxe o parella de feito, neste caso se o falecemento é posterior a 1 de xaneiro de 2008,e con certos requirimentos económicos, nos seguintes termos de carácter xeral: se o falecido/a se atopase no momento do óbito en alta ou situación asimilada á alta, en caso de morte por enfermidade común deberá completar un período mínimo de cotización de cincocentos días, dentro dos cinco anos anteriores ao falecemento, non esixíndose ningún período en caso de acciden-

te, sexa ou non laboral, ou enfermidade profesional. Se o falecido/a non estivera de alta ou situación asimilada á alta poderán causar dereito a pensión sempre que se acredite un período mínimo de cotización de quince anos (reforma da Lei 24/1997).

No suposto de separación ou divorcio, o dereito á pensión de viuvez corresponde-rá a quen sexa ou fora cónxuxe lexítimo, e aos separados/as ou divorciados/as que non contraeran novas nupcias, en contía proporcional ao tempo vivido co cónxuxe falecido, con independencia das causas que determinaran a separación ou o divorcio, garantíndose en todo caso o 40% a favor do cónxuxe o supervivente dunha parella de feito con dereito a viuvez. É compatible con calquera renda de traballo do beneficiario e coa pensión de xubilación ou incapacidade permanente a que o mesmo tivera dereito.

A Lei 24/1997, do 15 de xullo, sobre consolidación e racionalización do sistema da Seguridade Social estableceu modificacións normativas nas prestacións de viuvez, co incremento da súa contía atendendo ao nivel de renda e cargas familiares, centrán-dose, prioritariamente, nas pensións mínimas daqueles que teñan menos de 60 anos, para equiparar a súa contía coas pensións mínimas que o sistema outorga aos viúvos/as maiores de 60 anos, o que se realizou gradualmente tendo plena aplicación no ano 2000. O “acordo para a mellora e o desenvolvemento do sistema de pro-tección social” do 9 de abril de 2001 contempla a previsión do incremento da por-centaxe a aplicar sobre a base reguladora do 45% dese momento ata o 52% na actualidade e o 70% no caso de viúvos/as con cargas familiares e un novo marco de compatibilidades permitindo nalgúns casos manter a pensión aínda que o pensionis-ta contraía novas nupcias. A lei 40/2007 de 30 de decembro de Medidas en materia de Seguridade Social equipara os matrimonios coas parellas de feito en relación coa viuvez.

Continúa en 2011 a tendencia no aumento de pensións de viuvez en Galicia (cadro 13.19), nunha contía que se cifra en 1.200 novos pensionistas viúvos ou viúvas máis que o ano anterior:

Cadro 13.19

Pensións de viuvez. Por provincias. Galicia/España. 1990/1997-1998/2005-2011

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España	Porcentaxe %
1990	Nº	44,8	21,6	18,4	34,6	119,5	1.541,0	7,75
	Pensión media	175,80	137,43	138,96	171,94	162,07	188,76	85,86
1997	Nº	57,1	26,3	23,0	44,0	150,4	1.897,5	7,93
	Pensión media	271,07	206,26	214,72	266,10	250,20	297,63	84,06
1998	Nº	58,4	26,8	23,6	45,0	153,8	1.936,7	7,94
	Pensión media	278,54	215,35	221,12	273,88	257,36	307,09	83,80
2005	Nº	66,9	29,3	25,6	51,3	173,0	2.165,9	7,99
	Pensión media	429,0	337,7	343,1	419,2	397,9	474,6	83,85
2006	Nº	67,9	29,6	25,9	52,1	175,4	2.196,9	7,99
	Pensión media	447,6	352,7	359,2	438,0	415,8	495,9	83,85
2007	Nº	68,9	29,7	26,1	53,0	177,7	2.225,5	7,98
	Pensión media	474,7	374,5	382,9	464,0	441,3	526,2	83,86
2008	Nº	69,8	29,9	26,2	53,9	179,8	2.249,9	7,99
	Pensión media	496,2	391,9	402,7	484,8	461,9	550,8	83,86
2009	Nº	70,5	29,9	26,3	54,5	181,2	2.270,3	7,98
	Pensión media	512,7	405,2	417,1	500,3	477,4	568,8	83,93
2010	Nº	71,1	30,0	26,4	55,1	182,6	2.290,1	7,97
	Pensión media	526,3	416,9	430,0	513,6	490,6	583,6	84,07
2011	Nº	71,7	30,1	26,4	55,7	183,8	2.309,3	7,96
	Pensión media	540,1	428,8	441,8	526,3	503,7	598,6	84,16

Elaboración propia.

Números en miles. Medias anuais.

Promedio mensual, en euros, a decembro de cada ano.

Porcentaxe: % Galicia/ España.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

As 183.800 pensións de viuvez en Galicia representan un 7,96% do total español, destacando con respecto ao total da poboación, as cifras de Lugo e Ourense cunha maior porcentaxe sobre o total da poboación provincial que as da Coruña e Pontevedra.

Como sinalabamos en informes anteriores, a media da contía económica das pensións de viuvez nas provincias galegas –503,70 euros– é inferior á do conxunto de España, nun proceso, ademais, no que a diferenza a favor da media nacional vaise acrecentando ano tras ano, pasando, como pode observarse no citado cadro 13.18, dos 26,69 euros mensuais menos en 1990, a 95,9 en 2011.

Tendo en conta a baixa dotación destas pensións –o 52% da base reguladora (excepto viuvos/as con cargas familiares) ou o mínimo legal– e mesmo a posibilidade de reparto en caso de haber ex cónxuxes superviventes ou parellas de feito con dereito á pensión, a diferenza da contía en máis dun 16% reviste, se cabe, maior

importancia. Como no resto das pensións, as diferenzas das medias de Lugo e Ourense, con respecto ao total español, son aínda maiores.

13.4.4 Pensións de orfandade

A pensión de orfandade que deriva do falecemento do causante, ten por finalidade a obtención dunha prestación por cada un dos fillos/as, calquera que sexa a natureza legal da súa filiación, que sexan menores de certa idade ou estean incapacitados/as para todo traballo, sempre que no seu caso teña cuberto o período mínimo de cotización esixido para ter dereito á pensión de viuvez.

A incapacidade para o traballo debe ser permanente e absoluta, que inhabilite para toda profesión ou oficio.

Tamén terán dereito á pensión de orfandade, nas mesmas condicións, os fillos/as adoptivos do causante, sempre que a adopción tivera lugar con dous anos de antelación.

Así mesmo, terán dereito os fillos/as que o cónxuxe supervivente levara ao matrimonio sempre que se celebre con dous anos de antelación, se comprobe que convivían co causante e ás súas expensas e que non teñan dereito a outra pensión da Seguridade Social, nin queden familiares con obriga e posibilidades de prestarlles alimentos, segundo a lexislación civil.

A Lei 24/1997, do 15 de xullo, sobre consolidación e racionalización do sistema da Seguridade Social que desenvolve o Pacto de Toledo ampliou o límite de idade para o percibo das pensións de orfandade, calquera que sexa a natureza legal da filiación, dende os 18 aos 21 anos, e no suposto de que non sobrevivira ningún dos pais, o límite será aos 23 anos, tendo aplicación dende 1999. O “acordo para a mellora e o desenvolvemento do sistema de protección social” contempla a elevación de novo do límite, fixándoo en 22 anos con carácter xeral e en 24 para a orfandade absoluta a partir de 2002.

Durante 2011 produciuse en Galicia (cadro 13.20) un incremento de 148 pensións de orfandade, con respecto o ano anterior; aumento que ten lugar nas provincias, da Coruña, Lugo, Ourense, diminuindo en 3 na de Pontevedra. Os 20.233 orfos/as acoillidos ao sistema da Seguridade Social no país galego representan o 7,36% do total estatal, dos cales o 40,46% son da Coruña, o 33,55% de Pontevedra, o 13,30% de Lugo e o 12,29% de Ourense.

O importe medio da contía da pensión experimenta un aumento, en Galicia, similar ao total español, sendo a da Comunidade Autónoma Galega lixeiramente inferior á media estatal, cunha diferenza, a favor do total do Estado, no ano 2011 de 3,86 euros mensuais.

■ Cadro 13.20

Pensións de orfandade. Por provincias. Galicia/España. 1990/1997-1998/2005-2011

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España	Porcentaxe %
1990	Nº	5.448	1.564	1.561	4.707	13.280	163.653	8,11
	Pensión media	154,31	138,21	137,60	155,83	150,99	157,84	95,66
1997	Nº	6.986	2.163	1.942	5.829	16.920	212.146	7,98
	Pensión media	177,23	164,13	171,66	173,75	173,72	181,37	95,78
1998	Nº	7.559	2.363	2.127	6.369	18.418	231.733	7,95
	Pensión media	181,52	167,37	174,46	176,58	177,18	186,05	95,23
2005	Nº	8.246	2.674	2.440	6.804	20.164	260.720	7,73
	Pensión media	284,80	264,12	268,36	268,98	274,73	283,74	96,82
2006	Nº	8.167	2.637	2.416	6.744	19.964	258.837	7,71
	Pensión media	300,25	277,92	286,15	287,47	291,27	298,87	97,46
2007	Nº	8.058	2.607	2.423	6.655	19.743	256.962	7,68
	Pensión media	326,45	304,90	311,38	309,86	316,16	323,62	97,69
2008	Nº	8.177	2.631	2.396	6.729	19.933	261.012	7,64
	Pensión media	342,58	323,84	328,46	323,35	331,92	337,77	98,27
2009	Nº	8.165	2.621	2.457	6.802	20.045	266.436	7,52
	Pensión media	355,71	335,67	339,52	336,94	344,74	348,69	98,87
2010	Nº	8.133	2.641	2.490	6.821	20.085	270.488	7,43
	Pensión media	366,06	342,03	348,42	345,84	353,85	357,60	98,95
2011	Nº	8.186	2.690	2.487	6.870	20.233	275.077	7,36
	Pensión media	375,60	352,07	357,56	356,47	363,76	367,62	98,95

Elaboración propia.

Datos do nº de pensións e pensión media a decembro de cada ano.

Porcentaxe: % Galicia/ España.

Fonte: INSS.

13.4.5 Pensións en favor de familiares

O aseguramento derivado da morte pode chegar ademais de ao cónxuxe e aos fillos/as a outros parentes consanguíneos do causante -avós, pais, irmáns e netos- que reúnan certos requisitos, entre eles, ineludiblemente, a convivencia co causante dous anos antes do falecemento, non ter dereito a outra pensión e carecer de medios de subsistencia e de familiares obrigados a dar alimentos.

En 2011, segundo o cadro 13.21, increméntase en 125 o número de pensións en relación co ano anterior; para acadar os 5.688 pensionistas galegos que representan o 14,92% do total do conxunto nacional.

O dato máis salientable da análise provincial é o elevado número de pensionistas da provincia de Ourense, sobre todo, se a comparamos con Lugo, á que case duplica. Increméntase en 2011 o número de pensións nas catro provincias galegas.

No que se refire á contía media de pensión cabe destacar polo que atinxe ao global galego en 2011 (446,13 euros), que é netamente inferior á media estatal

—482,70 mensuais—, e a media na provincia de Lugo é case de 30 euros inferior a media galega.

Pensións a favor de familiares. Por provincias. Galicia/España. 1990/1997-1998/2005-2011

■ Cadro 13.21

	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España	Porcentaxe %
1990							
Nº	977,00	193,00	462,00	1.110,00	2.742,00	26.484,00	10,35
Pensión media	188,74	189,47	171,65	175,81	180,68	190,59	94,80
1997							
Nº	1.658,00	502,00	869,00	1.706,00	4.735,00	45.988,00	10,30
Pensión media	222,21	198,29	218,83	217,33	217,30	217,62	99,85
1998							
Nº	1.659,00	502,00	898,00	1.646,00	4.705,00	45.460,00	10,35
Pensión media	230,87	205,90	221,74	224,36	224,18	225,49	99,42
2005							
Nº	1.925,00	653,00	1.065,00	1.591,00	5.234,00	39.570,00	13,23
Pensión media	355,45	323,80	340,57	349,48	346,66	370,21	93,64
2006							
Nº	1.926,00	677,00	1.094,00	1.595,00	5.292,00	38.700,00	13,67
Pensión media	376,41	338,31	361,51	369,16	366,27	393,46	93,09
2007							
Nº	1.938,00	683,00	1.078,00	1.587,00	5.286,00	37.932,00	13,94
Pensión media	403,02	362,46	389,20	397,47	393,30	424,46	92,66
2008							
Nº	1.967,00	702,00	1.102,00	1.596,00	5.367,00	37.674,00	14,25
Pensión media	419,69	378,39	403,32	414,58	409,41	443,94	92,22
2009							
Nº	2.010,00	726,00	1.104,00	1.659,00	5.499,00	37.810,00	14,54
Pensión media	418,14	426,54	393,11	414,05	421,65	455,93	92,48
2010							
Nº	2.027,00	732,00	1.124,00	1.680,00	5.563,00	37.628,00	14,78
Pensión media	440,96	406,98	424,47	436,93	431,94	470,57	91,79
2011							
Nº	2.098,00	762,00	1.144,00	1.684,00	5.688,00	38.121,00	14,92
Pensión media	454,63	416,66	436,95	455,10	446,13	482,70	92,42

Elaboración propia.

Datos do nº de pensións e promedio, a decembro de cada ano.

Porcentaxe: % Galicia/ España.

Fonte: INSS.

13.5 Outras prestacións

A Lei 42/1994, do 30 de decembro, de medidas fiscais, administrativas e de orde social crea unha nova figura entre as prestacións da Seguridade Social: a incapacidade temporal, que vén a substituír á incapacidade laboral transitoria (ILT) e á invalidez provisional. A incapacidade temporal ten unha duración de doce meses, prorrogables por outros seis. Así mesmo, a citada lei desvincula da incapacidade temporal a continxencia de maternidade, que adquire categoría de prestación autónoma con dereito a unha cobertura do 100% da base reguladora.

Examinaremos dentro deste apartado os datos de incapacidade temporal e maternidade, obtidos do Instituto Nacional da Seguridade Social no que se refire aos procesos de incapacidade e da información das memorias da Delegación do Goberno en Galicia nos aspectos económicos das prestacións de incapacidade temporal e maternidade.

13.5.1 Prestacións de incapacidade temporal

Existían, a decembro de 2011 –cadro 13.22– 41.287 traballadores/as de Galicia en proceso de Incapacidade Temporal, dos que o número maior correspondían a provincia da Coruña: 17.551 e o inferior á de Ourense: 3.677, destaca o elevado número de procesos por continxencias comúns –causados por enfermidades comúns o accidentes non laborais– que representan 10,25% do total español.

A prevalenza da I.T. fai referencia ao número de procesos rexistrados en vigor en relación coa poboación protexida e se calcula dividindo o número de procesos ao final do período entre a poboación protexida nesa data e o resultado se multiplica por mil. Como pode apreciarse –cadro 13.23– Galicia supera moi amplamente as “ratios” do total nacional sobre todo na prevalenza das continxencias comúns dos traballadores por conta propia, que supera en máis de trece puntos o dato do total estatal, destacando sobre todo as cifras de Pontevedra, tanto en dita prevalenza como do resto dos datos.

O importe total da prestación de incapacidade temporal no ano 2011 e de algo máis de 170 millóns de euros –ver cadro 13.24–, diminuíndo en 21 millóns 660 mil euros o importe con respecto o ano anterior. A contía maior corresponde tamén a provincia de Pontevedra: 73,53 millóns e a máis cativa a Ourense: 14,83 millóns de euros.

■ Cadro 13.22

Procesos de Incapacidade Temporal en vigor. Galicia/España 2011

	Continxencias comúns		Continxencia profesionais	TOTAL
	Conta allea	Conta propia	Conta propia e allea	
A Coruña	10.242	4.089	1.610	17.551
Lugo	2.497	1.676	497	5.167
Ourense	1.964	1.109	302	3.677
Pontevedra	8.847	3.469	1.288	14.892
Galicia	23.550	10.343	3.697	41.287
España	358.575	100.877	47.239	506.691

Número de subsidios en vigor a 31 de decembro.

Fonte: Informe económico-financiero dos Presupostos da Seguridade Social 2012.

■ Cadro 13.23

Prevalencia de I.T. por tipo de contingencia Galicia / España. Datos a 31-12 -2011

	Continxencias Comuns		Continxencias Profesionais
	Prevalencia por mil traballadores		Prevalencia por mil traballadores
	conta allea	cuenta propia	conta propia e allea
A Coruña	29,93	42,58	4,71
Lugo	28,41	42,33	5,23
Ourense	25,66	38,01	3,95
Pontevedra	31,57	48,57	4,89
Galicia	29,93	43,78	4,76
España	24,47	30,35	3,39

Elaboración propia.

Medias anuais.

Fonte: Informe económico-financiero dos orzamentos da Seg. Social 2012.

■ Cadro 13.24

Importe anual de prestacións por incapacidad temporal. Galicia. 2000 -2011

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
A Coruña	47,11	49,02	51,38	58,60	68,28	73,94	77,73	80,56	78,47	82,34	69,74	63,05
Lugo	16,85	16,80	17,27	18,20	21,72	24,94	26,00	26,57	26,81	26,07	21,23	18,64
Ourense	13,54	14,98	14,45	16,85	19,13	18,62	19,62	19,59	20,29	18,53	15,33	14,83
Pontevedra	56,01	61,24	63,10	69,71	77,24	84,68	88,32	94,60	95,59	97,53	85,41	73,53
Galicia	133,51	142,05	146,20	163,35	186,37	202,18	211,67	221,32	221,16	224,47	191,71	170,05

Elaboración propia.

Importe en millóns de euros.

Fonte: Delegación do Goberno en Galicia.

13.5.2 Prestacións de maternidade

Considéranse situacións protexidas a maternidade, a adopción e o acollemento pre-adoptivo ou permanente, durante os períodos de descanso que se aproveiten por ditas situacións. A prestación consiste nun subsidio en función da base reguladora que, no caso da maternidade, é de 16 semanas de duración, ampliables por parto múltiple en dúas semanas máis por cada fillo. Nos supostos de adopción e acollemento, tanto preadoptivo como permanente, de menores de ata seis anos, a suspensión terá unha duración de 16 semanas, ampliables no suposto de adopción ou acollemento múltiple en dúas semanas por fillo/a; esténdese o suposto a maiores discapacitados/as ou minusválidos/as con especiais dificultades de inserción. O período de descanso poderá ser utilizado pola nai ou a opción desta, tamén polo outro progenitor no caso de que ámbolos dous traballen, sen prexuízo das seis semanas inmediatas ao parto de descanso obrigatorio para a nai.

■ Cadro 13.25

Prestacións de maternidade 2008-2011. Galicia/España

	Número de prestacións								Importe das prestacións			
	2008		2009		2010		2011		2008	2009	2010	2011
	total	% percibidas pai(*)	total	% percibidas pai(*)	total	% percibidas pai(*)	total	% percibidas pai(*)	miles de euros	miles de euros	miles de euros	miles de euros
A Coruña	7.093	1,5	6.967	2,3	7.113	2,1	7.143	2,1	34.179,97	36.188,09	36.944,77	37.851,60
Lugo	1.589	1,4	1.651	1,6	1.618	1,9	1.592	1,3	7.130,92	7.732,93	7.420,28	7.788,90
Ourense	1.524	1,7	1.515	2,9	1.464	2,2	1.442	2,3	7.000,52	7.202,79	7.065,13	7.261,37
Pontevedra	6.907	1,7	6.583	1,7	6.490	2,1	6.287	2,1	30.159,29	30.828,22	30.494,72	30.696,22
Galicia	17.113	1,6	16.716	2,0	16.685	2,1	16.464	2,1	78.470,70	81.952,03	81.924,90	83.598,09
España	359.160	1,6	340.512	1,7	332.557	1,8	324.405	1,8	1.802.688,91	1.839.197,89	1.820.510,80	1.824.181,51

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

(*) só pode disfrutar as de adopción ou acollemento.

Os períodos de suspensión do contrato de traballo por maternidade, adopción ou acollemento, ou por paternidade poderán ter dereito en réxime de xornada completa ou a tempo parcial, neste caso precísase acordo previo entre o empresario e o traballador afectado.

De acordo co se contempla no cadro 13.25 existen 16.464 perceptores do subsidio de maternidade en Galicia a 31 de decembro de 2011 –221 menos que na mesma data do ano anterior–, dos que na súa maior parte –97,9%– percíbeas as nais. Por provincias, A Coruña ten o número máis grande de beneficiarios –7.143– e Ourense o máis escaso –1.442–. O importe anual en concepto de maternidade en Galicia,

cadro 13.25 representa en 2011 a cantidade de 83,60 millóns, incrementando nun millón 674 mil euros a contía do ano 2010.

13.5.3 Prestacións de paternidade

A prestación de paternidade, regulada na lei orgánica 3/2007 de 22 de Marzo, para a igualdade efectiva de mulleres e homes, constitúe un dereito individual, exclusivo e intransferible do pai consistente na suspensión do contrato polos mesmos motivos ca maternidade (nacemento de fillo, adopción ou acollemento) con dereito a unha contía tamén similar: o cento por cento da base reguladora e con unha duración de 13 días. Se ben a norma prevé alcanzar o obxectivo de 4 semanas aos seis anos da entrada en vigor da Lei.

Como pode apreciarse- cadro 13.26- o número de prestacións mantense nunha cifra moi similar desde o ano seguinte a súa implantación .Os 12.661 perceptores galegos da prestación de paternidade en 2011 representan o 4,69% do total do Estado e percibiron en 2011 9 millóns 701 mil euros que supoñen o 4,30% da contía global de España.

■ Cadro 13.26

Prestacións de Paternidade 2008-2011. Galicia/España

	Número de prestacións				Importe das prestacións (miles de euros)			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
A Coruña	5.111	5.439	5.489	5.624	3.631,65	4.160,76	4.195,42	4.440,47
Lugo	1.002	1.144	1.110	1.143	645,04	769,46	752,98	800,28
Ourense	1.082	1.188	1.129	1.121	713,88	816,48	797,13	800,49
Pontevedra	4.904	5.017	4.840	4.773	3.421,74	3.662,82	3.605,59	3.660,24
Galicia	12.099	12.788	12.568	12.661	8.412,31	9.409,52	9.351,12	9.701,48
España	279.756	273.024	275.637	269.715	212.222,51	220.118,35	225.543,36	225.273,97

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

13.5.4 Prestacións familiares por fillo a cargo

A prestación familiar por fillo a cargo experimenta, a partir de 1991, unha importante transformación, perdendo o seu carácter de prestación exclusiva da Seguridade Social e pasando a ter carácter universal. O Real decreto lei 1/2000, do 14 de xaneiro, actualizou a contía das prestacións por fillos menores de 18 anos non minusválidos e por fillos tamén menores minusválidos nun grao igual ou superior ao 33%, establecendo a súa vez dúas novas prestacións de pago único: a primeira, é dirixida aos casos de nacemento do terceiro ou posterior fillo e a segunda, para supostos de parto múltiple.

Beneficiarios/as de prestacs. Por fillo/a a cargo. Galicia/ España 1993/ 2003-2011**■ Cadro 13.27**

	Total									
	1993	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
A Coruña	31.539	18.420	17.116	16.605	15.769	15.287	15.362	15.326	15.646	15.887
Lugo	14.588	6.829	6.323	6.087	5.657	5.357	5.388	5.417	5.481	5.473
Ourense	12.597	5.924	5.692	5.335	4.972	4.731	4.735	4.735	4.757	4.804
Pontevedra	32.697	18.260	16.759	16.688	15.412	14.663	14.743	14.996	15.618	15.965
Galicia	91.421	49.433	45.890	44.714	41.810	40.038	40.228	40.474	41.502	42.129
España	1.011.512	738.194	694.075	682.904	656.682	630.025	663.777	716.265	791.980	843.951

Elaboración propia.

Medias anuais.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

■ Cadro 13.28**Causantes prestacións por fillo/a a cargo. Galicia/ España 1993/2003-2011**

	Total									
	1993	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
A Coruña	58.499	24.683	22.690	21.994	20.591	19.858	19.983	19.925	20.390	20.209
Lugo	26.219	9.432	8.663	8.345	7.730	7.280	7.364	7.394	7.445	7.233
Ourense	22.697	8.228	7.541	7.283	6.730	6.338	6.371	6.348	6.385	6.291
Pontevedra	64.474	25.547	23.393	23.117	21.055	20.016	19.890	20.204	21.134	21.079
Galicia	171.889	67.890	62.287	60.739	56.106	53.492	53.608	53.871	55.354	54.812
España	2.082.897	1.142.930	1.070.071	1.054.114	1.007.160	957.677	1.015.072	1.097.536	1.220.003	1.264.781

Medias anuais.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

A Lei 35/2007 de 15 de novembro establece a prestación económica de pago único da Seguridade Social por nacemento ou adopción de fillo, consistente no cobro único de 2.500 euros, suprimida con efectos do 1 de xaneiro de 2011.

As prestacións periódicas con certos requisitos, entre eles non percibir ingresos familiares anuais superiores a 11.264,01, consisten no ano 2011:

Fillo o menor acollido, menores de 18 anos:

- Fillos o menores acollidos. Se non esta afectado por unha incapacidade, 291 euros ano, máis un 15% por cada fillo o menor acollido a partir do segundo.
- Se está afectado por unha discapacidade en grado igual ou superior ao 33%: 1.000 euros/ano.
- A asignación de 500 euros anuais aos menores de 5 anos suprimiuse a partir de 2011.

Fillo maior de 18 anos:

Se está afectado por unha incapacidade,

1. En grado igual ou superior ao 65%, 4.249,20 euros /ano.
2. En grado igual ou superior ao 75% e precise o concurso doutra persoa para realizar os actos esenciais da vida, 6.374,40 euros/ano.

Nos cadros 13.25 e 13.26 recóllense a media anual do número de beneficiarios e causantes da prestación en 1993 e de 2003 a 2010.

En 2011, hai en Galicia (cadro 13.28) 54.812 fillos con dereito a dita prestación, que corresponden (cadro 13.27) a 42.129 familias, 1,30 fillos por familia. Como pode apreciarse, en 2011, diminúen os causantes e aumentan as familias beneficiarias das prestacións. Da análise provincial, infírese que é a provincia de Pontevedra onde existe maior número de causantes: 21.079, e tamén, a diferenza de 2010, onde existen máis beneficiarios: 15.965, ocupa o último lugar Ourense, tanto no número de causantes como de beneficiarios.

Importe das prestacións familiares por fillo/a a cargo. Galicia/España. 2001-2011

■ Cadro 13.29

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
A Coruña	23,89	24,58	25,53	25,86	26,90	28,59	29,86	32,36	33,48	34,40	34,80
Lugo	8,47	8,63	8,83	8,94	9,19	9,50	9,73	10,53	10,80	11,14	11,21
Ourense	6,40	6,62	6,94	7,01	7,34	7,57	7,83	8,61	8,90	9,17	9,28
Pontevedra	20,67	21,42	22,02	22,20	23,23	23,43	23,99	26,17	27,34	28,43	28,73
Galicia	59,44	61,25	63,32	64,01	66,66	69,09	71,41	77,67	80,52	83,14	84,02
España	754,28	784,69	818,25	826,62	865,69	899,98	928,07	1.049,32	1.117,36	1.208,00	1.210,00

Medias anuais.

Datos en millóns de euros/ano.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

O cadro 13.29, reflicte que en 2011 aumenta, ao igual que no conxunto estatal, o importe total das prestacións, tamén nas catro provincias galegas, supoñendo para o total da comunidade autónoma 84,02 millóns de euros que representa o 6,94% do total do Estado.

13.5.5 Prestacións por desemprego

A normativa española de Seguridade Social sinala que a prestación de desemprego ten por obxecto garantir a continxencia na que se atopan aqueles/as que, podendo e querendo traballar, perden o seu emprego ou ven reducida a súa xornada ordinaria de traballo.

O desemprego é total cando o traballador/a cesa con carácter temporal ou definitivo na actividade que viña desenvolvendo e vese privado conseguintemente do seu salario. O desemprego é parcial cando o traballador/a ve reducida temporalmente a súa xornada ordinaria de traballo, polo menos nunha terceira parte, sempre que o salario sexa obxecto de análoga redución.

A protección por desemprego estrutúrase nun nivel contributivo e noutro nivel asistencial. O nivel contributivo ten por obxecto proporcionar prestacións substitutivas das rendas salariais deixadas de percibir como consecuencia da perda dun emprego anterior ou da redución da xornada. A duración da prestación por desemprego está en función dos períodos de ocupación cotizados nos 6 anos anteriores á situación legal de desemprego de acordo a unha escala que na actualidade vai dende un mínimo de 120 días de prestación aos que cotizaron un período abranguido entre 360 días, ata 539, a un máximo de 720 días aos que cotizaran máis de 2.160 días.

O nivel asistencial, complementario do contributivo, garante a protección a traballadores/as desempregados/as en condicións determinadas que enumera o artigo 215 da Lei xeral da seguridade social (ter esgotado a prestación por desemprego e ter responsabilidades familiares, ou ben, ser un maior de 45 anos, traballador emigrante retornado, liberado de prisión, etc.).

Doutra banda a partir de 2001 estableceuse, seguindo as directrices sobre o emprego da Unión Europea, a renda activa de inserción, que combina medidas activas con pasivas e vai dirixido a mellorar a capacidade de inserción profesional dos desempregados/as de longa duración. Configúrase como un itinerario de inserción laboral a partir dun compromiso de actividade, cunha titoría individualizada, incorporando ao beneficiario a programas de emprego e/ou formación e co apoio complementario dunha renda como axuda económica.

Poderán ser beneficiarios/as do programa os traballadores/as desempregados/as que teñan cumprida a idade de 45 anos; que acrediten unha minusvalía ou incapacidade, emigrantes retornados, vítimas da violencia doméstica que á súa vez reúnan en cada caso as condicións previstas nas normas específicas de cada un dos colectivos. A renda, cunha duración máxima de once meses, será igual ao 80% do indicador público de renda de efectos múltiples (IPREM) mensual vixente en cada momento salario mínimo interprofesional vixente, excluída a parte proporcional das dúas pagas extraordinarias.

No cadro 13.30 preséntanse os datos do número de beneficiarios/as da prestación por desemprego. A tendencia incrementista do número de perceptores/as que se experimenta en Galicia de 1990 a 1993 (ver informes de anos anteriores), cun aumento achegado ao 40%, québrase en 1995, cun descenso de 10.825 perceptores, e continúa en 1996, 1997, 1998 e 1999 dun xeito decrecente con 17.293, 10.612, 7.768 e 4.883 beneficiarios/as menos anualmente, respectivamente. Esta tendencia volve a trocarse no ano 2000 e continúa en 2001 e 2002 con aumentos sucesivos, volvendo a diminuír lixeiramente en 2003 no que en media anual establécese en 70.588 beneficiarios/as, en 2004 ten lugar un incremento de 4.700 perceptores/as no ámbito da Comunidade, en 2005 o aumento é de 3.500, en 2006 de 600 e en 2007 de 100 beneficiarios. En 2008 o incremento é moi notorio: 15.000 beneficiarios máis, e moito máis importante é o acadado en 2009: 36.000 en media anual,. En 2010 aumenta en 19.400, e en 2011 diminúen en 2.800 situándose en 146.900.

A diminución de 2011 prodúcese tamén no conxunto de España na cifra de 196.700, despois do gran aumento: 47,7 % en 2009 co respecto a 2008 e o de 19.400 de 2010 con respecto a 2009. Nas provincias galegas prodúcese a diminución do ano 2011 en todas elas o maior decaemento de perceptores do ano 2011 prodúcese en Pontevedra, en 1.200.

Cadro 13.30
Beneficiarios/as da Prestación por Desemprego. Galicia/ España. 1993/2003-2011

	1993	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
A Coruña	44.000	29.400	30.900	32.600	33.300	33.200	38.500	51.700	58.200	57.400
Lugo	12.900	7.600	8.300	8.000	8.100	8.100	9.300	12.500	14.800	14.600
Ourense	16.000	8.900	9.600	10.100	9.900	9.900	11.300	14.800	16.800	16.200
Pontevedra	39.700	24.700	26.300	27.900	27.900	28.100	35.200	51.300	59.900	58.700
Galicia	112.600	70.600	75.100	78.600	79.200	79.300	94.300	130.300	149.700	146.900
España	1.993.000	1.004.700	1.065.100	1.103.900	1.145.600	1.421.000	1.815.000	2.681.000	3.042.700	2.846.000

Nº de beneficiarios/as en centos, medias anuais.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

Cadro 13.31

	BENEFICIARIOS				GASTOS
	pension contributiva	subsidio	renta activa de inserción	Total Beneficiarios	al mes miles euros
A Coruña	34.017	22.778	4.189	60.984	57.011
Lugo	9.017	6.133	1.008	16.158	14.215
Ourense	8.000	7.727	1.404	17.131	14.444
Pontevedra	33.063	24.939	4.605	62.607	55.932
Galicia	84.097	61.577	11.206	156.880	141.602
España(1)	1.389.973	1.173.916	216.518	2.780.407	2.583.948

(1) incluídos renta agraria y subsidio eventuais agrarios.

Nº de beneficiarios/as e gastos a decembro 2011.

Fonte: Servicio Público de Empleo. Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

Os 146.900 beneficiarios/as das prestacións de desemprego (cadro 13.30) supoñen o 5,16% do total español. Por tipo de prestación –cadro 13.31– case a metade dos perceptores galegos o son dunha prestación asistencial (subsidio o renda activa de inserción), os beneficiarios da prestación contributiva: 84.097 representan o 53,61% do total dos 156.880 perceptores galegos a decembro de 2011. Os 2.780.407 beneficiarios a decembro de 2011 en España distribúense en unha proporción do 49,99% perceptores da prestación contributiva e algo máis do 50% da asistencial, na que ao subsidio e a renda activa de inserción hai que engadir aos perceptores da renda agraria e o subsidio dos eventuais agrarios. Os gastos mensuais das prestacións por desemprego representan en Galicia en decembro de 2011 máis de 141 millóns 602 mil euros que é un 5,48% do importe total de España.

13.6 Pensiones de carácter non contributivo e asistencial

A Lei 26/1990, do 20 de decembro, pola que se establecen na Seguridade Social prestacións non contributivas, tratou de realizar unha regulación unitaria das distintas accións dos poderes públicos para integralas nun nivel non contributivo de pensións en favor daqueles cidadáns que se atopan en situación de necesidade protexible e carezan de recursos económicos propios suficientes para a súa subsistencia.

As pensións non contributivas son prestacións periódicas vitalicias ou de duración indeterminada en función da idade ou a incapacidade e a favor daquelas persoas que non cotizaron nunca ou o tempo suficiente para acadar prestacións de nivel contributivo pola realización de actividades profesionais.

Sen embargo, as pensións non contributivas da Lei 26/1990 veñen, en realidade, a substituír, se ben con distinto alcance e maior contía, ás de vellez e enfermidade do Fondo de Asistencia Social (FAS) —que, aínda así e transcorridos vinte e dous anos da implantación das non contributivas, seguen subsistentes para quen as cobraba, se non opta polas novas— e aos subsidios de garantía de ingresos mínimos e o de axuda de terceiras persoas da Lei de integración social do minusválido (LISMI), nas mesmas condicións que as do FAS.

Por outra banda, a Xunta de Galicia, mediante a Lei 9/1991, do 2 de outubro, de Medidas básicas para a reinserción social, estableceu unha prestación, a Renda de Integración Social (RISGA), co obxecto de garantir un mínimo de subsistencia persoal a cidadáns abranguidos entre os 25 (nalgúns casos de 18), e os 65 anos que, polo tanto, completaría a acción protectora de grupos específicos, terceira idade e incapacitados, coas daquelas persoas que, aínda que tendo idade laboral e sen causa legal de incapacidade física ou psíquica, non teñen recursos mínimos para poder afrontar as necesidades máis urxentes.

Como sinala a propia Lei 9/1991, trátase de establecer unha prestación social destinada a garantir recursos económicos de subsistencia a quen careza deles, así como lograr a súa autonomía e integración normalizada mediante un proxecto personalizado de inserción.

A Xunta de Galicia, ante as críticas de carácter xeneralizado sobre a ineficacia desta prestación de cara á loita contra a pobreza e a exclusión social plasmadas nun informe que o Valedor do Pobo publicou en novembro de 1998, modificou, mediante a Lei 1/1999, do 5 de febreiro, algúns artigos co obxecto de configurala, segundo específica a exposición de motivos, como unha verdadeira renda familiar; flexibilizar os requisitos esixidos, e axilizar o procedemento.

As pensións do Fondo de Asistencia Social (FAS) son axudas económicas de carácter periódico a favor de anciáns e de enfermos ou inválidos para o traballo. A contía mensual destas pensións foi en 2011 de 149,86 euros en 14 pagas.

As pensións do FAS despois dun descenso moi acusado xa son absolutamente residuais, como consecuencia da implantación das novas pensións non contributivas (mellor dotadas economicamente), ás que deben acceder os novos peticionarios, e que ademais teñen dereito de opción os beneficiarios das do FAS sempre que reúnan os requisitos.

En 2011, o número total de pensionistas do FAS é só de 29 en Galicia, cun descenso respecto ao ano anterior de 7 representando dito número global de Galicia o 0,21% dos 13.784 que existen no total español.

■ Cadro 13.32

Pensións do Fondo de Asistencia Social. Por provincias. Galicia/España. 1990/2006-2011

	Vellez							Enfermidade							Total						
	1990	2006	2007	2008	2009	2010	2011	1990	2006	2007	2008	2009	2010	2011	1990	2006	2007	2008	2009	2010	2011
A Coruña	7.900	6	3	2	2	2	1	7.100	29	17	10	6	4	3	15.000	35	20	12	8	6	4
Lugo	2.300	7	4	2	1	1	1	2.100	12	9	8	7	6	5	4.400	18	13	10	8	7	6
Ourense	2.500	11	7	4	3	2	2	2.100	27	23	17	13	10	8	4.600	38	30	22	16	12	10
Pontevedra	5.100	9	6	5	5	3	2	3.600	22	17	14	9	8	7	8.700	31	23	19	14	11	9
Galicia	17.700	33	20	13	11	8	6	14.900	90	66	49	35	28	23	32.600	122	86	63	46	36	29
España ⁽¹⁾	161.200	5.572	3.544	2.703	2.054	2.010	2.075	166.600	22.285	19.397	17.032	15.025	13.699	11.709	327.800	27.857	22.941	19.735	17.079	16.189	13.784

Elaboración propia.

Medias anuais en miles de persoas. Ano 1990 redondeados en centos.

(1) Sen datos do País Vasco.

O R.D. 357/1991, do 15 de marzo, permite aos beneficiarios das pensións asistenciais pasar a percibir unha pensión non contributiva, reúnen os requisitos esixidos para isto, debendo, nese caso, renunciar ao do FAS, dado o carácter incompatible de ambas.

Fonte: Ministerio de Emprego e Seguridade Social e Xunta de Galicia.

Continúa tamén en 2011, o proceso de diminución do número de prestacións derivadas da LISMI –cadro 13.33– pola posta en vigor, a partir de 1991, das pensións non contributivas. A acción protectora da lei comprende:

- Asistencia sanitaria e prestación farmacéutica.
- Rehabilitación médico-funcional e recuperación profesional.
- Medidas de integración social.
- Subsidio de garantía de ingresos mínimos.
- Subsidio por axuda de terceira persoa.
- Subsidio de mobilidade e compensación por gastos de transporte.

A contía do subsidio de garantía de ingresos mínimos foi en 2011 de 149,86 euros mes; o de axuda de terceira persoa, de 58,45 euros e o de mobilidade e compensación por gastos de transporte de 58,70 euros. Non obstante, no caso que o beneficiario do subsidio de garantía de ingresos mínimos perciba unha prestación económica análoga, a contía do subsidio reducirase nunha cantidade igual o importe daquela prestación.

Os 1.387 beneficiarios da LISMI en Galicia a decembro de 2011, representan o 4,78% dos 29.040 pensionistas españois, cunha diferenza moi notable do número de beneficiarios na provincia da Coruña e Pontevedra –500 e 475, respectivamente– con respecto a Lugo, con tan só 90 beneficiarios.

■ **Cadro 13.33** Beneficiarios das prestacións da LISMI. Por provincias. Galicia/España. 1991/2006-2011

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España
Subsidio de garantía ingresos mínimos	1991	7.309	1.956	2.645	8.215	20.125	251.092
	2006	591	93	180	705	1.569	38.246
	2007	510	78	154	598	1.340	33.149
	2008	439	66	132	518	1.155	28.728
	2009	383	57	116	450	1.006	24.927
	2010	332	46	96	382	856	21.424
	2011	264	29	74	299	666	17.007
Subsidio axuda de terceira presoa	1991	3.337	798	888	3.074	8.097	91.560
	2006	133	22	13	117	285	4.898
	2007	110	20	11	97	238	4.074
	2008	90	17	10	84	201	3.391
	2009	76	15	9	68	168	2.879
	2010	63	13	7	54	137	2.446
	2011	52	8	5	41	106	1.827
Subsidio de mobil. compens. por pagos de transporte	1991	1.818	104	117	852	2.891	38.769
	2006	171	21	3	72	267	3.762
	2007	152	23	3	66	244	3.255
	2008	132	25	3	61	221	2.845
	2009	119	26	2	26	173	2.460
	2010	108	24	2	12	146	2.189
	2011	96	19	2	10	127	1.766
Asistencia sanitaria e prestación farmacéutica	1991	3.664	395	782	3.525	8.366	56.140
	2006	307	31	211	465	1.014	15.186
	2007	222	30	221	434	907	14.331
	2008	189	35	229	426	879	13.893
	2009	165	40	234	416	855	13.274
	2010	147	45	240	253	685	12.259
	2011	130	48	245	238	661	11.216
Total	1991	11.410	2.463	3.556	11.482	28.911	329.792
	2006	1.017	137	388	1.137	2.679	54.989
	2007	840	124	375	1.010	2.349	48.877
	2008	724	119	362	927	2.132	43.891
	2009	641	115	352	824	1.932	39.317
	2010	564	108	337	592	1.601	34.687
	2011	475	90	322	500	1.387	29.040

Elaboración propia.

(1) A Lei 26/1990, do 20 de decembro, pola que se establecen na Seguridade Social prestacións non contributivas, suprimen estes subsidios pero seguen cobrándoos os que os percibían con anterioridade á entrada en vigor da lei, agás que os interesados pasen a percibir unha pensión non contributiva.

medias anuais agás 1991 e 2011 que son a Decembro

A suma de cada unha das rúbricas dos beneficiarios, segundo a clase de prestación, non coincide necesariamente co total de beneficiarios, xa que un mesmo beneficiario pode recibir máis dunha prestación.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

As pensións non contributivas que como apuntabamos anteriormente establécense para aquelas persoas que non cotizaron nunca ou o tempo suficiente para alcanzar a prestación de nivel contributivo, poden obterse por estar en situación de invalidez –minusvalía igual ou superior ao sesenta e cinco por cento– ou en idade de xubilación –ter cumpridos os sesenta e cinco anos de idade–, ademais doutros requisitos como carecer de rendas ou ingresos suficientes. O importe mensual das prestacións non contributivas estableceuse para 2011 en 343,10 euros, abonándose dúas pagas extraordinarias da mesma contía os meses de xuño e novembro. No caso

de invalidez igual ou superior ao 75%, se precisase do concurso doutra persoa a contía incrementase con un complemento do 50%.

No cadro 13.34 observamos que en 2011 produciuse en Galicia unha diminución de 1.920 pensionistas beneficiarios de prestacións non contributivas. A partir de 1996 (ver informes anteriores) o número de beneficiarios de pensións non contributivas de invalidez supera aos de xubilación, aínda que nos últimos anos- dende 2000 medraron máis os pensionistas de xubilación. En 2011, as pensións de invalidez descenden en 829, e as de xubilación en 1.091, non obstante, estas en número de 28.306 constitúen as maioritarias. Por provincias o colectivo da provincia da Coruña, con 18.213 pensionistas, representa o 40,15% do total galego. En sentido oposto, na provincia de Lugo soamente existen 5.410 pensionistas desta modalidade, que constitúen o 11,93% do total de Galicia.

■ Cadro 13.34

Pensións non contributivas. Por provincias. Galicia/España. 1994/2007-2011

	Invalidez						Xubilación						Total					
	1994	2007	2008	2009	2010	2011	1994	2007	2008	2009	2010	2011	1994	2007	2008	2009	2010	2011
A Coruña	5.179	7.866	7.527	7.157	6.873	6.458	7.406	13.404	13.071	12.651	12.217	11.755	12.585	21.270	20.598	19.808	19.090	18.213
Lugo	1.406	2.151	2.058	1.994	1.936	1.870	1.437	3.876	3.809	3.768	3.658	3.540	2.843	6.027	5.867	5.763	5.594	5.410
Ourense	2.909	2.866	2.753	2.650	2.587	2.444	2.312	4.616	4.475	4.381	4.247	4.079	5.221	7.482	7.227	7.031	6.834	6.523
Pontevedra	3.764	6.926	6.810	6.597	6.483	6.278	4.133	9.951	9.697	9.476	9.275	8.932	7.897	16.878	16.506	16.072	15.758	15.210
Galicia	13.258	19.809	19.148	18.398	17.879	17.050	15.288	31.847	31.052	30.276	29.397	28.306	28.546	51.657	50.198	48.674	47.276	45.356
España	114.487	203.401	199.410	197.126	196.159	194.712	154.486	270.980	265.314	260.908	257.136	254.295	268.973	474.382	464.724	458.034	453.295	449.006

Elaboración propia.

Medias anuais agás os datos Galicia 1994 e todos os de 2011 que son a decembro do ano correspondente.

Fonte: Ministerio de Emprego e Seguridade Social.

No cadro 13.35 contéplase o número de pensións non contributivas por comunidades autónomas. Galicia é a cuarta, despois de Andalucía, Cataluña e a Comunidade Valenciana, comunidade con maior número absoluto de pensionistas non contributivos e a de maior número porcentual con respecto ao total de habitantes. Os 45.930 perceptores de pensións non contributivas representan o 10,22% do total nacional, moi por riba de comunidades con moito maior número de habitantes como Madrid.

**Pensións non contributivas da Seguridade Social.
Por comunidade autónomas. 1997/2005-2011**

■ Cadro 13.35

	Total núm. pensionistas							
	1997	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Andalucía	94.445	109.886	109.609	108.198	106.064	104.955	104.104	102.924
Aragón	12.123	9.834	9.526	9.139	8.679	8.338	8.093	7.923
Asturias	10.618	11.175	11.129	10.917	10.526	10.056	9.813	9.729
Baleares	7.270	7.940	7.926	7.878	7.749	7.655	7.621	7.638
Canarias	34.188	42.153	42.133	42.204	42.275	42.341	42.258	42.160
Cantabria	5.616	6.291	6.274	6.223	6.164	6.143	6.163	6.181
C. A Mancha	21.281	23.415	23.062	22.309	21.709	21.337	21.039	20.798
C. León	27.457	27.129	26.942	26.085	24.772	23.801	23.150	22.740
Cataluña	49.581	59.833	59.352	58.679	57.685	56.589	56.194	55.905
C. Valenciana	37.248	47.391	47.797	47.162	46.376	46.548	46.723	46.656
Extremadura	1.343	17.083	16.685	16.305	15.977	15.674	15.239	14.868
Galicia⁽¹⁾	46.508	53.686	52.956	51.657	50.198	48.673	47.275	45.930
Madrid	30.512	34.054	34.008	33.753	33.406	33.038	32.891	32.846
Murcia	11.798	15.205	15.006	14.721	14.415	14.192	14.096	13.957
Navarra	3.449	3.160	3.049	2.979	2.876	2.807	2.711	2.687
País Vasco	10.692	9.939	9.941	9.850	9.658	9.741	9.949	10.107
A Ríoxa	2.415	2.119	2.073	1.998	1.895	1.825	1.781	1.763
Ceuta	1.560	1.708	1.728	1.742	1.746	1.750	1.705	1.702
Melilla	2.400	2.508	2.568	2.584	2.553	2.571	2.490	2.492
España	410.504	484.509	481.764	474.383	464.723	458.034	453.295	449.006

Elaboración propia.

Media anual.

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social.

En 2011 (cadro 13.36) aumentan en 132 o número de beneficiarios/as da renda de integración social (RISGA) en Galicia. O incremento experimentase en todas as provincias excepto nada Coruña que descenden en 28. En canto a súa implantación provincial, hai que destacar o elevado número de beneficiarios/as na provincia de Pontevedra: 2.285 mentres que a de Lugo: 500, constitúe a de inferior colectivo de beneficiarios/as.

■ Cadro 13.36

**Beneficiarios da Renda de Integración Social (RISGA).
Por provincias. Galicia. 1992-2011**

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
A Coruña	237	635	1.323	1.600	1.633	1.769	1.858	1.850	1.731	1.887	1.825	1.904	1.844	1.785	1.769	1.700	1.717	1.654	1.528	1.500
Lugo	88	159	283	294	306	364	427	453	426	453	477	540	464	424	427	403	405	492	468	500
Ourense	86	190	349	415	438	387	347	382	421	447	529	543	559	612	635	600	658	730	779	835
Pontevedra	148	492	803	1.128	1.335	1.407	1.508	1.607	1.578	1.570	1.479	1.515	1.306	1.324	1.334	1.399	1.570	1.920	2.213	2.285
Galicia	559	1.476	2.758	3.437	3.712	3.927	4.140	4.292	4.156	4.357	4.310	4.499	4.173	4.145	4.165	4.102	4.350	4.796	4.988	5.120

Elaboración propia.

Datos a 31 de decembro

Fonte: Xunta de Galicia.

No cadro 13.37 inclúese o conxunto de prestacións periódicas de carácter asistencial en Galicia: as derivadas da LISMI, as do FAS, as non contributivas da Seguridade Social, e as do RISGA, todas elas sen base contributiva previa.

**Conxunto das prestacións periódicas de carácter asistencial.
Por provincias. Galicia. 1992/2006-2011**

■ Cadro 13.37

		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia
LISMI	1992	11.154	2.091	2.825	10.776	26.846
	2006	1.017	137	388	1.137	2.679
	2007	840	124	375	1.010	2.349
	2008	724	119	362	927	2.132
	2009	641	115	352	824	1.932
	2010	564	108	337	592	1.601
	2011	475	90	322	500	1.387
Asistenciais	1992	13.084	3.985	3.785	7.863	28.717
	2006	35	18	38	31	122
	2007	20	13	30	23	86
	2008	12	10	22	19	63
	2009	8	8	16	14	46
	2010	6	7	12	11	36
	2011	4	6	10	9	29
Non contributivas	1992	4.341	1.067	2.755	3.074	11.237
	2006	21.959	6.145	7.637	17.215	52.956
	2007	21.270	6.027	7.482	16.878	51.657
	2008	20.598	5.867	7.227	16.506	50.198
	2009	19.808	5.763	7.031	16.072	48.674
	2010	19.090	5.594	6.834	15.758	47.276
	2011	18.213	5.410	6.523	15.210	45.356
RISGA	1992	237	88	86	148	559
	2006	1.769	427	635	1.334	4.165
	2007	1.700	403	600	1.399	4.102
	2008	1.717	405	658	1.570	4.350
	2009	1.654	492	730	1.920	4.796
	2010	1.528	468	779	2.213	4.988
	2011	1.500	500	835	2.285	5.120
Total	1992	28.816	7.231	9.451	21.861	67.359
	2006	24.780	6.727	8.698	19.717	59.922
	2007	23.830	6.567	8.487	19.310	58.194
	2008	23.051	6.401	8.269	19.022	56.743
	2009	22.111	6.378	8.129	18.830	55.448
	2010	21.188	6.177	7.962	18.574	53.901
	2011	20.192	6.006	7.690	18.004	51.892

Elaboración propia.

Fuente: Ministerio de Empleo e Seguridade Social e Xunta de Galicia.

Como xa dicíamos anteriormente, continúa a diminución, durante 2011, das pensións da LISMI e do FAS, e tamén neste ano as non contributivas. A partir de 1994 aparecen as pensións non contributivas como as máis importantes numericamente representando, en 2011, o 87,40% do conxunto das asistenciais. As prestacións da Renda de Integración Social, en número de 5.120, a decembro de 2011, constitúen un escaso 9,87% do total.

En 2011 baixa, de novo, o número do conxunto global destas prestacións en Galicia, diminución que ten lugar se ben en moi escasa medida nas catro provincias galegas. Dos 51.892 perceptores destas pensións de base asistencial un 38,91% pertencen á provincia da Coruña; un 34,70% a Pontevedra; un 14,82% a Ourense e un 11,57% a Lugo.

13.7 Dependencia

A lei de Autonomía Persoal e Atención as persoas en situación de Dependencia reconece a partir de 2007 un novo dereito á cidadanía en España que se caracteriza por ser universal e subxectivo e permitirá cas persoas que non poidan valerse por se mesmas, sexan atendidas polo Estado a través da garantía dunha serie de prestacións ofrecidas tanto en forma de servizos como de remuneración económica.

A lei contempla a creación dun sistema nacional de Dependencia, que constitúe o cuarto pilar do Estado do Benestar; tras o sistema nacional de saúde, o sistema educativo e o sistema de pensións.

A lei clasifica as situacións de dependencia en tres grados: moderada, severa, e gran dependencia.

As prestacións de atención á dependencia poderán ter natureza de servizos e de prestacións económicas, tendo os primeiros carácter prioritario.

Beneficiarios do Sistema de Dependencia en relación coa poboación a 31-03-2012

■ Cadro 13.38

Ambito Territorial	Poboación	Beneficiarios con dereito a prestación	% beneficiarios / poboación
Andalucía	8.424.102	195.372	2,32
Aragón	1.346.293	21.949	1,63
Asturias	1.081.487	13.981	1,29
Baleares	1.113.114	10.240	0,92
Canarias	2.126.769	11.250	0,53
Cantabria	593.121	14.827	2,50
C. A Mancha	2.558.463	61.036	2,39
C. León	2.115.334	38.759	1,83
Cataluña	7.539.618	118.216	1,57
C. Valenciana	5.117.190	44.380	0,87
Extremadura	1.109.367	18.650	1,68
Galicia⁽¹⁾	2.795.422	35.943	1,29
Madrid	6.489.680	78.411	1,21
Murcia	1.470.069	27.127	1,85
Navarra	642.051	8.306	1,29
País Vasco	2.184.606	41.986	1,92
A Ríoxa	322.955	7.641	2,37
Ceuta y Melilla	160.852	1.916	1,19
España	47.190.493	749.990	1,59

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social. Informe económico- financeiro dos Presupostos da Seg. Social 2012.

■ Cadro 13.39

Beneficiarios e prestacións do Sistema de Dependencia a 31-03 2012

Ambito Territorial	Beneficiarios con dereito a prestación	Prev. Dep. e Prom. A. persoal	Teleasistencia	Axuda a domicilio	Centros de día/noite	Atención residencial	P.a. vinculada ao servizo	P.E. cuidados familiares	P.E. asistencia persoal	TOTAL	Ratio prest.por persoa beneficiaria
Andalucía	195.372	1	68.580	51.622	12.130	20.082	3.841	111.632	14	267.902	1,37
Aragón	21.949	0	0	0	1.007	3.226	4.136	13.601	0	21.970	1,00
Asturias	13.981	2	555	1.970	1.390	3.169	1.401	7.139	1	15.627	1,12
Baleares	10.240	1	0	0	748	1.945	342	7.510	0	10.546	1,03
Canarias	11.250	45	0	0	2.340	2.438	174	6.270	0	11.267	1,00
Cantabria	14.827	0	1.113	829	1.362	3.139	0	9.501	0	15.944	1,08
C. A Mancha	61.036	6.559	4.216	9.116	6.322	8.701	15.125	25.214	37	75.290	1,23
C. León	38.759	959	6.088	5.920	1.512	7.690	2.840	26.754	10	51.773	1,34
Cataluña	118.216	1.601	10.357	13.513	5.084	15.766	11.706	87.054	17	145.098	1,23
C. Valenciana	44.380	146	6.699	0	3.179	12.686	4.022	24.311	0	51.043	1,15
Extremadura	18.650	396	319	635	709	3.191	5.547	8.900	1	19.698	1,06
Galicia	35.943	275	803	6.268	4.269	7.021	4.478	15.896	40	39.050	1,09
Madrid	78.411	5.951	16.483	21.493	12.116	20.499	3.484	20.032	25	100.083	1,28
Murcia	27.127	1.057	5.228	0	2.026	2.220	959	22.575	0	34.065	1,26
Navarra	8.306	46	704	442	203	1.436	1.285	5.491	1	9.608	1,16
País Vasco	41.986	0	5.598	5.064	5.095	8.008	1.392	24.014	727	49.898	1,19
A Ríoxa	7.641	640	1.295	2.159	801	1.258	466	4.614	0	11.233	1,47
Ceuta y Melilla	1.916	241	232	436	47	147	17	1.275	0	2.395	1,25
España	749.990	17.920	128.270	119.467	60.340	122.622	61.215	421.783	873	932.490	1,24

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social. Informe económico- financeiro dos Presupostos da Seg. Social 2012.

O **catálogo de Servizos** comprende os seguintes servizos sociais de promoción da autonomía persoal e de atención á dependencia:

- Servizos de prevención das situacións de dependencia e os de promoción da autonomía persoal.
- Servizo de Teleasistencia.
- Servizo de axuda a domicilio
- Coidados persoais
- Servizo de Centro de día e de noite
- Servizo de atención residencial.

As **prestacións económicas** poden ser de tres tipos:

- Prestación económica vinculada ao servizo
- Prestacións económicas para coidados no entorno familiar
- Prestación económica de asistencia persoal.

As contías das prestacións económicas se fixan polo Consello Territorial do Sistema e as aproba o Goberno. Se ten en conta a capacidade económica a efectos de determinar a contía individual das prestacións económicas.

No cadro I 3.39 contémplase por Comunidades Autónomas o número de beneficiarios con dereito a prestación por cada un dos seus tipos, xunto a “ratio” de nº de prestacións por persoa beneficiaria. As prestacións por coidados familiares constitúen en Galicia e no conxunto do Estado as prestacións máis numerosas, a 31-03-2012, o 40,71% na Comunidade galega e o 45,23% en España. Segue en importancia numérica en Galicia as de atención residencial: 17,98% e as de axuda a domicilio: 16,05%. No conxunto do Estado teñen maior preponderancia as de teleasistencia: 13,76%, e a continuación tamén as de atención residencial e axuda a domicilio.

No cadro I 3.38 contémplanse os datos de número de beneficiarios con dereito a prestación en relación coa poboación de cada unha das comunidades autónomas e o conxunto de España. Como pode apreciarse Galicia está 30 décimas por baixo da media estatal en beneficiarios, cun número a 31-03-2012 de 35.943 perceptores de prestacións do Sistema. Os graves problemas económicos, consecuencia da crise vai a retardar a implantación completa do Sistema aos dependentes de niveis menos severos.

13.8 Conxunto de prestacións e gastos de protección social

Ofrecemos como peche deste capítulo un cadro sinóptico: I 3.40 no que se contempla as contías numéricas e de gastos das distintas prestacións de protección social –pensións contributivas, non contributivas, desemprego, de familiares a cargo e outras– en Galicia e España, a Febreiro de 2012, e a súa relación coa poboación total dos territorios.

■ Cadro 13.40

**Conxunto de Prestacións e Gastos de Protección Social en relación coa poboación total.
Galicia/ España. Febreiro 2012**

Prestacións	Prestacións de beneficiarios						Gasto de Prestacións en euros					
	dato febreiro 2012 nº de beneficiarios		variación relativa interanual		Prestacións sobre poboación total		dato febreiro 2012 importe do gasto		variación relativa interanual		Gasto sobre poboación total	
	Galicia	España	Galicia	España	Galicia	España	Galicia	España	Galicia	España	Galicia	España
Pensións contributivas	730.611	8.870.836	0,8	1,4	26,14	18,80	505.262.976	7.314.526.765	4,1	4,5	180,74	155,00
Incapac. Permanente	69.810	940.819	0,5	0,7	2,50	1,99	53.781.718	831.300.307	3,1	2,8	19,24	17,62
Xubilación	450.269	5.296.832	0,9	1,7	16,11	11,22	348.467.616	4.973.667.836	4,5	5,1	124,66	105,40
Viuvez	184.552	2.317.875	0,8	0,7	6,60	4,91	93.105.063	1.389.339.223	3,4	3,3	33,31	29,44
Orfandade	20.319	277.286	1,0	2,2	0,73	0,59	7.370.525	101.832.398	3,5	4,9	2,64	2,16
Favor Familiar	5.661	38.024	2,0	1,4	0,20	0,08	2.528.054	18.386.970	5,3	4,0	0,90	0,39
Pensións non contributivas	45.351	447.832	2,4	0,6	1,82	0,95	16.110.287	160.093.454	1,1	2,1	5,76	3,39
Xubilación	28.355	253.231	2,2	0,9	1,01	0,54	9.717.323	85.806.216	2,1	2,0	3,48	1,82
Invalidez	16.996	194.601	2,8	0,2	0,61	0,41	6.392.975	74.287.238	0,3	2,2	2,29	1,57
Prest. Por desemprego	163.737	3.023.142	6,4	1,0	5,86	6,41	151.287.000	2.719.084.000	9,2	3,4	54,12	57,62
nivel contributivo	86.604	1.419.965	9,5	2,9	3,10	3,01	112.337.000	1.947.060.000	11,4	4,7	40,19	41,26
nivel asistencial	77.133	1.603.177	3,1	0,6	2,76	3,40	38.950.000	772.024.000	3,3	0,4	13,93	16,36
Prest. familiares por fillo a cargo	14.522	173.550	1,3	2,4	0,52	0,37	6.043.400	73.207.266	4,1	5,3	2,16	1,55
Outras prestacións (1)	915	30.258	16,5	19,9	0,03	0,06	121.802	4.221.890	14,3	19,8	0,04	0,09
TOTAL	955.136	12.546.618	1,6	1,2	34,17	26,59	678.815.475	10.271.133.375	5,1	4,2	242,82	217,65

Elaboración propia.

(1) Outras prestacións: Lismi e pensións asistenciais. Non incluídas as comunidades autónomas de Navarra e País Vasco.

Fonte: Ministerio de Emprego e Seguridade Social.

Os 955.136 beneficiarios das prestacións sociais, en Febreiro de 2012, en Galicia, supoñen o 34,17% do total da poboación no territorio galego, porcentaxe que é 7,58 puntos máis elevado co correspondente ao total do Estado. A porcentaxe galega é maior nas pensións contributivas, non contributivas e familiares por fillo a cargo, pero lixeiramente máis baixas en desemprego e no epígrafe de outras prestacións.

No referente aos gastos: os preto de 678 millóns de euros que supoñen o importe destas prestacións no mes de Febreiro representan en Galicia unha contía de 242,82 euros por persoa, computando o total da poboación da Comunidade Autónoma. En España o desembolso de 10.271 millóns de euros equivale a un gasto de 217,65 euros por habitante, 25,17 euros menos ca "ratio" galega. A diferenza maior no gasto por persoa o constitúe o relativo as pensións contributivas, mentres que nas prestacións por desemprego a porcentaxe galega é lixeiramente menor.